Any I. Núm. 22. - Barcelona, dijous 27 juny 1929

MIRADOR

SETMANARI DE LITERATURA, ART I POLÍTICA

Preu: 20 cènts. - Pelai, 62. Telèf. 15300. - Subscripció: 2'50 ptes. trimestre

El misteri de l'Atlàntic

Els avions poden venir de Nord-Amèrica; però els que volen anar-hi, no tornen.

Un moment històric

Mac Donald ha qualificat d'històrica la seva entrevista amb l'ambaixador de Nord-Amèrica, Mr. Dawes, que ha estat la inauguració del seu segon ministeri. Aquesta entrevista, que per cordial i per espectacular, ha recordat a tothom aquella altra famosa de Chequers entre el mateix Mac Donald i Herriot en el començament del primer ministeri laborista, ha tingut per objecte, com ha publicat la premsa diària, trobar una forma amistosa de posar un terme a l'alarmant rivalitat marítima entre Anglaterra i Nord Amèrica, que és l'obstacle principal del problema del desarmament. El tema de la conversa ha estat amplament exposat al públic amb el discurs de Mac Donald a l'Ajuntament de Lossiemouth, un petit poble de prop de Londres, lloc de l'entrevista, i amb el discurs de Mr. Dawes en el banquet organitzat a honor seu del Pilgrim's Club de Londres.

MAC DONALD en el seu discurs de Lossiemouth

Val la pena recordar com està plantejat avui el problema del desarmament naval, que és l'objecte cabdal dels dos discursos. Fins ara no hi ha altre acord entre les potències marítimes que el de la Conferència de Wàshington que limita el nombre de les grans unitats de guerra segons una proporció acceptada per totes aquelles potències. Fora d'això, subsisteix la llibertat de sempre, i amb ella, la temible cursa dels armaments.

EL GENERAL DAWES
després del seu discurs a Pilgrim's Club

Tot ve del fet que Anglaterra i Nord Amèrica, les dues rivals, tenen des del punt de vista de la defensa naval necessitats molt diferents. Amèrica té de defensar dues costes, la de l'Atlàntic i la del Pacífic, que són molt extenses però que les té a casa. En canvi, Anglaterra té de defensar un vastíssim imperi que s'extén per gairebé tota la superfície de la terra. Un cop posat el principi de la reducció i limitació de l'armament naval per a fins exclusius de defensa, sorgeix el conflicte de la diferent categoria de vaixells i d'artillat que necessita cada potència. Però a Amèrica li repugnen aquestes diferències. Tothom ha de poder tenir la mateixa classe d'unitats de guerra, variant només la proporció en quantitat, tal com s'ha fet per les grans unitats en la Conferència de Wàshington. Anglaterra sosté que, per l'extensió del seu imperi, li són indispensables petits creuers, de poc pes i de poc artillat, en un nombre que cap altra potència necessita, i no creu possible establir en aquest punt una proporció rígida, que solament és admissible en aquelles unitats que responen a necessitats comunes a totes les potències.

França va proposar en principi que es fixés per a cada potència un tonatge global, del qual no es podria passar, però que cada potència podria distribuir lliurement en les categories que millor convinguessin a la seva defensa. Rebutjada aquesta proposició, va presentar-ne una altra de caràcter transaccional. Es fixaria a cada potència, no solament el seu tonatge global, sinó també la distribució que tingués de fer-ne en categories, però avisant prèviament a les altres potències, podria augmentar el tonatge d'una categoria en igual proporció en què rebaixés el d'una altra.

L'acord va ésser impossible a Ginebra, i la Comissió preparatòria del desarmament es va separar, demanant a les potències que procuressin discutir entre elles les seves diferències per a poder presentar un projecte a la nova reunió. D'aquí va néixer el famós compromís naval anglo-francès que va fer-se públic amb tant d'estrèpit pel setembre de l'any passat.

En resum, el compromís resolia les diferències entre Anglaterra i França que tenien un punt de vista diferent en l'armament terrestre més que en el naval. Anglaterra respectava la resistència de França a prescindir del servei militar obligatori per principis de política interior contra els exèrcits professionals, i acceptava l'existència de reserves instruïdes per al cas de guerra, sense parlar d'altra reducció que la dels efectius permanents. I França es feia seu el punt de vista d'Anglaterra d'acceptar la reducció i limitació dels armaments navals, amb l'excepció dels petits creuers i dels petits submarins que s'entendrien categories lliures.

Nord Amèrica, després d'una campanya sorollosa contra aquest compromís que, segons s'havia convingut, tenia d'ésser proposició anglo-francesa en la Comissió del desarmament, va rebutjar-lo en bloc. Però el cop, en el qual es descobreix la mà d'un dels homes més experts del Quai d'Orsay, va produir el seu efecte. A la Conferència del desarmament del mes de març, el delegat de Nord Amèrica, míster Gibson, es va aixecar a fer una declaració sensacional. El seu país estava disposat a estudiar de nou el desarmament naval, acceptant com a base de discussió, si convenia, la proposició transaccional de França, afegint que els pobles interessats en el problema de l'armament terrestre obtindrien de la seva part plena satisfacció.

En aquestes condicions s'ha produït l'entrevista Mac Donald - Dawes. El Primer anglès, en el seu discurs, s'ha limitat a parlar en termes generals de la necessitat de reduir els armaments navals i de no pactar res entre Anglaterra i Amèrica d'amagat dels altres i contra ningú, sinó amb tothom. Però Mr. Dawes ha estat més explícit, després de recordar que els desigs de pau general en els termes indicats per Mac Donald ja eren prou clars en el pacte Kellog.

Mr. Dawes, reprenent les paraules de míster Gibson a Ginebra, va dir que el problema del desarmament naval s'havia de pendre com un problema d'Estat a resoldre pels homes d'Estat sense les preocupacions professionals dels tècnics militars que estudien les coses de la flota des del punt de vista exclusiu de voler assegurar la victòria en els combats. L'ajut dels professionals és necessari — diu — però només per a fixar els termes d'una igualtat militar abstracta i per a definir la unitat tècnica de la força. El problema del desarmament és un problema de pau, i la pau és funció del poble i dels homes que el representin.

Aquesta actitud, que sembla un atac a fons contra les resistències tradicionals de l'almirallat anglès, i d'altra banda, la idea de voler generalitzar l'acord del desarmament naval a la manera del pacte Kellog, poden donar a l'entrevista Mac Donald - Dawes tota la importància històrica que li ha volgut atribuir el primer ministre d'Anglaterra.

Els dijous blancs

ALEGRIA SENSE PRETENSIONS

No sabem si és necessari que sigui així, però el fet existeix realment. Hi ha dates a l'any de diversió obligatòria. No les prescriu cap llei; el fet és, però, que un costum molt més fort que no pas cap llei les imposa a tots els ciutadans, els que volen divertir-se i els que no en tenen precisament la intenció, però que no poden escapar-se de veure com els altres proven de divertir-se. Potser els primers són gent de poca iniciativa, necessitada d'una compulsió que no tingui massa els aires de tal; qui sap si motu proprio *no se'ls acudiria mai de divertir-se (o intentar-ho) en gran.*

La naturalesa — tots hem sentit dir-ho — és molt sàvia i sol fer les coses bé. (Naturalment que en alguns punts concrets no podem dar-li la raó; però no subtilitzem.) Doncs bé, les tradicions, si no són completament naturals, en tenen molta part; diríem que el folklore és com una segona naturalesa. I les dates de diversió obligatòria són folklòriques com una mala cosa.

Aquesta setmana, precisament, estem situats en el temps entre dues dates populars a més no poder, les revetlles de Sant Joan i de Sant Pere, i, en l'espai, estem situats a Barcelona, ciutat que té una exposicionassa plantada per a admiració d'indígenes i estranys i que li cal, sobretot davant d'aquests darrers, mostrar-se optimista i divertida, bandejant absolutament els tarannàs malencònics i pessimistes, enemics oficialment declarats del benestar públic i del progrés del país.

Diguem que l'optimisme, en nits així de tolerància i de no venir d'un pam, és encomanadís, entenent per optimisme fer tabola, passar unes hores sense preocupacions, arribar a casa amb els peus macats i llevar-se l'endemà amb una mica de migranya i de gueule de bois *que l'aspirina i l'Enos Fruit Salt ajudaran a remeiar.*

Indubtablement, les persones que surten de casa disposades a passar una bona nit, la passen, succeeixi el que succeeixi, per allò que deia William James: no plorem perquè estem tristos, sinó que estem tristos perque plorem, *i en nits així surt tothom, llevat dels paralítics en els quals la reflexoteràpia ha fracassat.*

L'endemà, si voleu, encara estaran capolats i tot serà fer prometences solemnes, però, estigueu-ne segurs, s'autoenredaran per la revetlla de Sant Pere, i més andavant, la nit de Nadal i la de Cap d'Any, i així successivament tots els anys que els restin de vida.

No ens en queixem massa. Particularment potser no serem convençuts partidaris d'aquesta mena d'expansions collectives, no hi pendrem part, retirarem més d'hora que de costum, no beurem ni una inofensiva copa de conyac. Però mirant-ho des d'un punt de vista collectiu, potser pensarem que, fet i fet, el que volen la majoria dels que surten en nits així, és panem et circenses. *Troben, n'estem segurs, poc* panem *i pocs* circenses. *Tant li fa: són gent de bon acontentar. Qualsevol es creuria que, privats de tantes altres coses, serien d'unes grans exigències en aquestes altres. L'experiència demostra el contrari: els focs artificials i la no existència de la llei seca són instruments més eficaços que els paradisos artificials per evadir-se d'aquest món de mones, mal sigui unes quantes hores a l'any.*

C.

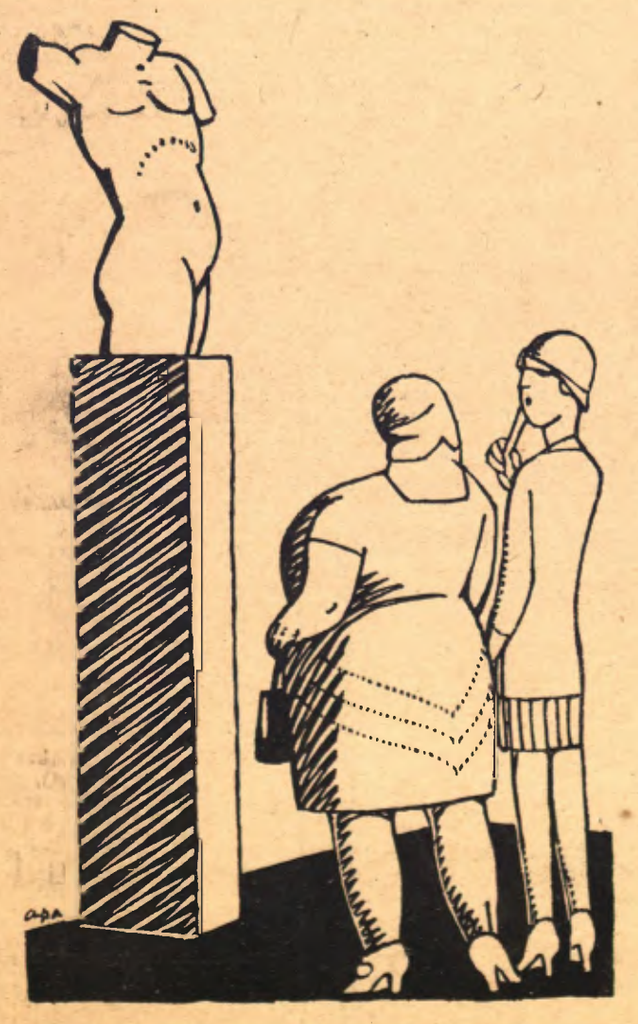

AL PALAU DE L'ART MODERN DE MONTJUIC

— Deu ésser el retrat de Pau Casado.

MIRADOR INDISCRET

Presència d'esperit

Al parc que el marquès de Marianao posseeix a Cambrils, hi ha una bona colla de lloros, guacamais, papagais i altres ocells oradors que volten pels arbres. És fama i tot que saluden els visitants amb una cridòria de «Buenos días» que atabala.

El pintor Joaquim Mir, per la seva banda, també té afició a aquelles bèsties, segurament perquè són tan virolades.

Doncs vet aquí que un dia En Mir pintava, i com passa a tothom que pinta a l'aire lliure, se li acostà un senyor i començà a dar-li conversa i a fer-li preguntes.

En Mir, que quan pinta no està per res més (i quan no pinta té el mínim de respectes socials), contestava amb monosíllabs secs les preguntes d'aquell senyor.

Aquest, però, un xic molestat de la poca consideració del pintor, va dir, per *tapar-lo*:

— Vostè no deu saber qui sóc jo. Doncs sóc el marquès de Marianao.

En Mir respongué sense immutar-se:

— Ah, sí? Doncs farem canvis de lloros.

Encoratjaments al talent

El que anem a explicar va succeir a Romea. Al *camerino* del matrimoni Vila - Daví hi havia cua. Es tractava de felicitar el microscópic Bonavia, que amb el pseudònim de Jordi Canigò acabava d'estrenar una obra d'aquelles que en diuen de teatre d'infants.

L'interessat no donava l'abast a estrènyer mans.

— Vostè és un trumfo...

— Perseveri, jove, que vostè promet.

— Arribarà lluny, vostè, quan tingui més maduresa.

I d'exclamacions com aquesta se'n sentien a centenars. Tot d'un plegat va entrar un galant jove de la casa, el qual, entusiasmat amb l'obra, es dirigí al seu autor:

— Oh, senyor Bonavia, quin èxit més definitiu amb aquesta obreta. Ja es pot afanyar a fer-ne una altra de seguida.

Ambicions

D'una correspondència comarcal d'un diari d'Albacete:

«El campo está faltado de brazos. En este pueblo, la ilusión de todos es guardia civil o emplearse en el tren.»

De cara al públic

A la sortida de la primera sessió del Teatre Selecte, no hi havia pas entre els espectadors unanimitat en apreciar la vàlua que poguessin tenir les produccions presentades. Això féu que els comentaris fossin variadíssims y que se'n sentissin de tots colors.

Una dibuixanta catalana, escriptora de llibres i de teatre per a infants, no va sortir — es veu — massa satisfeta de la reunió.

— I doncs, senyoreta L... — va preguntar-li un conegut —. Què n'hi ha semblat d'això d'En Bertrana?

La interrogada canvià el color de la cara, apropant-se el seu interlocutor va dir-li a cau d'orella:

— No ho feu córrer, però En Bertrana diu que jo escric pels pagesos, i jo opino que ell escriu pels boigs.

Anècdota del temps

Ara que fa calor ens recordem d'aquell anglès que a mitjans del segle passat va anar a estiuejar en un poble de la nostra muntanya.

Entre altres coses tingudes com a originals, es banyava cada dia; hi havia dies que fins dos cops.

I els pagesos deien:

— Deu ser un senyor molt brut, que s'hagi de banyar tan sovint!

"Un plaisir nouveau"

A França, fa uns quants anys, vivia un amant de l'absenta més bevedor d'aquest licor que Verlaine, que En Russinyol quan no estava a règim i que En Sagarra. Feia anys i anys que gairebé no es bellugava del davant de la seva tauleta, acompanyat de la copa verdosa.

La salut, quan ja era vell, se'n va ressentir; ara, que ningú no sap si es va trobar malalt simplement perquè tenia tants d'anys o bé perquè li feia mal la beguda.

El metge, naturalment, va optar per creure que era la beguda que tenia la culpa de tot.

Com a conseqüència, va fer-li un sermó terrible, on es deien les paoroses complicacions i trastorns que ocasiona l'hàbit de beure absenta. Va acabar prescrivint-li camamilla.

Client i malalt es van trobar un dia i en felicitar el metge el seu client per la cara de millora que feia, l'altre va respondre:

— Sí, estic curat del tot, i moltes gràcies d'haver-me descobert que la camamilla lliga tan bé amb l'absenta.

Ai Maria!

La Maria Bonshoms, sota el pseudònim de J. Civera i Sormaní, publica un article literari a *El Matí*, parlant de l'aigua; no cal dir que amb un tema per l'estil fica, o més ben dit, remulla els peus a la galleda amb freqüència envejable.

Surt una «aigua relliscant dolçament damunt dels còdols» que ens toca el cor; una escuma blanca com llet pastada amb raigs de llunа», que ens suggereix una delicada postal lluenta i amb colors d'aquells que les minyones de servei envien al seus xicots. Que tendra, que delicada la ploma de Maria Bonshoms!

Al final — horror! — se'ns despenja, però, amb una frase papitesca, de quan el *Papitu* feia pecats.

Diu: «Certament, tots portem a dintre nostre un infant.»

Maria! per Déu! Una soltera!

El llibre d'En Pla

Preguntaven a cert llibrer si es venia gaire el *Cambó* segon escrit per En Pla primer.

— Sí — respongué — va molt venut.

Noms i cognoms

Noms que semblen pseudònims:

Tres: «Aimamí i Baudina, Cecili Gasòliba i Xavier Picanyol».

Un nom que de l'inrevés quedaria més natural que del dret:

El del pintor Domènec Carles; fóra Carles Domènec.

Compliments xinesos

Una vegada En Jaume Pahissa va ésser convidat a dinar a can Guimerà. Arriba a l'hora fixada i el fan entrar al menjador. Allí es troba amb En Guimerà i l'Aldavert entaulats i amb el barret posat. En Pahissa els saluda respectuosament.

— Cobreixi's, cobreixi's — li va fer l'Aldavert, i En Guimerà, com un eco —: Cobreixi's, cobreixi's, jove.

En Pahissa va excusar-se polidament.

— Gràcies, no acostumo... és comoditat.

L'Aldavert va dir-li enèrgic i descobrint-se:

— Cobreixi's, o si no, ens obligarà a dinar descoberts.

En Pahissa no va tenir més remei que tornar al rebedor a cercar l'ample capell de músic que duia en temps d'aquesta anècdota.

Públic selecte...!

Dijous a la nit, al Romea. S'ha acabat *La dama de l'amor feréstec* i el públic es passeja per la sala d'espera.

Un dels assistents es mira el programa, i diu:

— Això d'En Bertrana deurà ésser interessant.

— Per què?

— Es tracta de teatre *didàctic*...

— Home. Fonolleda!

El vigilant pirotècnic

Revetlla de Sant Joan. Uns amics van a començar-la a casa de Joan Marlet. Són més de les deu i les portes de les escales són tancades. Cal cridar el vigilant. El mal és que els picaments de mans resten ofegats pel soroll de les piules. A la fi, d'un grup de pirotècnics surt el vigilant, i, distret, allarga als visitants, en lloc d'un llumí, una bengala, amb el consegüent esverament de tots.

Casolanisme

Títol d'un fascicle d'una editorial murciana (no cobrem el reclam): «Una vueltecita diaria per el Purgatorio en compañía del Corazón de Jesús.»

I pensar que els de *Catalunya Social* es creien haver batut tots els rècords!

Dues vegades majordom

Aquest honor insigne recau en la persona del senyor Ribera i Rovira, president de la utilíssima Associació de la Premsa. En efecte: el majordom de l'Ajuntament és el senyor Riber i el de la Diputació el senyor Rubí.

I no ens apedregueu si no podem oferir una literatura més maligna.

Decadéncia total

Llegim que la Cambra de Comerç de Bengala s'ocupa actualment de la utilització dels déus i deesses hindús com a marques de fàbrica.

D'altra banda, a Grècia, l'Olimp, el cèlebre Olimp, acaba d'ésser transformat en parc nacional.

Mentre no hi facin moixigangues mitològiques, empesos per un «classicíssim» paganisme de fabricació.

Compteu que hi farien els que ja s'engresquen amb restes d'arquitectura colonial i restes de dansarina «clàssica».

Agafa fama, i...

Exàmens a l'Institut. Exàmens d'Història, per precisar més.

Un estudiant està pelplantat davant del tribunal i no contesta cap de les preguntes que se li fan. Finalment, un catedràtic, persuasiu, li llença una corda de salvament:

— A veure, a veure... Qui va descobrir Amèrica?

— ...

— Però vostè no sap ni qui va descobrir Amèrica?

— ...

Llavors, el catedràtic, fent un gran crit:

— Cristòfor Colom!

L'estudiant, tot escorregut, gira l'esquena i se'n va.

— Però, per què marxa, vostè?

L'interpellat, per primera vegada, obre la boca:

— Dispensi. Em pensava que en cridaven un altre...

Déu nos en guard d'un ja està fet

L'altre dia, en colla d'amics més o menys aficionats a les belles arts, es comentava el cas de barra del desgraciat retaule dels Pellaires, caigut en mans del genial senyor Galofre Oller per la seva *restauració* que, com saben els nostres lectors, ha estat feta segons totes les regles de la ignorància.

— Galofre, Galofre — digué un —, voleu dir que no es diu Golafre, aquest senyor?

Els entreactes de la "Marianela"

La reposició al Liceu d'aquesta òpera del mestre Pahissa dóna actualitat a la següent anècdota:

En una de les seves excursions peninsulars En Moraguetes va anar a parar a Sevilla, i va trobar els germans Quintero que, com se sap, són els que havien arreglat *Marianela* per a fer-la en òpera. Els autors andalusos estaven una mica impacientats perquè En Pahissa no acabava mai de tenir la música llesta.

— Com ho té això de la *Marianela*, En Pahissa? — varen preguntar a En Moraguetes.

— No passin ànsia. Ja té acabats tots els entreactes.

Improvisació arriscada

Cal dir, però, que hem recollit una altra versió d'aquesta entrevista, que no es resol amb una frase d'enginy, sinó amb un cop d'audàcia. Potser no és una altra versió, sino una altra anècdota que va succeir posteriorment.

En Moraguetes, per fer quedar bé el seu amic Pahissa, va contestar als germans Quintero:

— Ho té molt endavant. Ja n'he sentit bastants trossos.

— Que els recorda, per casualitat? — digué un dels Quintero (o tots dos alhora; una gent així s'ha de creure que sempre collaboren).

— Ja ho crec.

I En Moraguetes, que és un improvisador que ha fet molts serveis després de molts àpats poc cerimoniosos, s'assegué al piano i es posà a tocar unes coses completament empescades.

I el bo és que als Quintero els va agradar molt.

Diuen que En Moraguetes, explicant-ho, deia:

— Que les hauria passat negres si m'haguessin fet repetir algun tros!

La revetlla de Sant Joan a l'Exposició, considerada des d'un punt de vista literari, pot servir perfectament de tema per un poema, per un treball d'estadística o per una peça oratòria. I si en lloc d'aplicar el sobrerealisme a la nostra vida privada l'haguéssim encaminat pels camins de la literatura, aquesta nit de Sant Joan també podria donar-nos matèria per escriure una bella pàgina avantguardista. Desgraciadament no es tracta d'altra cosa que de fer un reportatge i és per això que s'ha confiat aquesta feina a les nostres mans pecadores.

Un reportatge... Aviat està dit! Ja hem quedat que l'Exposició no es pot descriure, que s'ha de veure. Doncs bé; ara imagineu-vos l'Exposició la nit de Sant Joan i ja fareu el favor de dir-nos quina mena de tecles ha de tocar el periodista per arribar a donar una espècie d'impressió d'aquesta nit fantàstica, memorable.

Una vegada un professor va preguntar a un alumne:

— *Vamos a ver: descríbame usted el océano.*

— *El océano... el océano... es una cavidad de la tierra que contiene una cantidad de agua que nunca, usted ni yo, podremos imaginarnos.*

D'aquesta revetlla de Sant Joan podria fer-se'n una descripció semblant. Sense cap mena de dubte, seria la que s'acostaria més a la veritat.

* * *

Gent, gent, gent...

Els diaris han parlat de tantes mils persones, de mig milió de persones... Tant li fa; quan la multitud passa d'un cert nombre més o menys delimitat (els 60.000 espectadors de l'Estadi, posem per cas), el cervell us dóna un tomb i les facultats de calcular marxen a tres quarts de quinze. Diumenge a la nit, a l'Exposició, tant podia haver-hi mig milió de persones com dotze milions. Hi ha moments en què tant importen un parell de zeros a la dreta com a l'esquerra; és en aquest sentit que aquesta revetlla de Sant Joan representa el fracàs de l'Aritmètrica.

Mig milió... dotze milions... Tant li fa. Erem molts, molts, molts.

Encara més.

* * *

Quan llegiu als diaris que en tal o tal banda hi havia allò que en diem el *tot Barcelona*, es sobreentén que hi havia el bo i millor de la ciutat. Ara bé; per primera vegada en la nostra història, aquesta expressió del *tot Barcelona* podem acceptar-la en el seu sentit integral. La nit de Sant Joan, a l'Exposició, hi havia, evidentment, tot Barcelona... i encara una mica més.

Vós, amic lector, haureu estat en alguna festa major, veritat? Coneixeu les empentes, la pols i l'alegria d'aquestes solemnitats. Doncs, si us plau, imagineu-vos totes les festes majors de Catalunya plegades; les que s'han celebrat d'ençà que el món és món i les que vindran; tireu-les totes dintre d'una coktelera meravellosa, remeneu una mica i aboqueu el que en resulti sobre la muntanya de Montjuïc.

Us en feu una idea? Doncs això és, si fa no fa, l'explicació més aproximada que es pot donar d'aquesta inoblidable nit de Sant Joan.

* * *

Vàrem sopar a la terrassa de l'Hostal del Sol. Al nostre costat, el senyor Pere Coromines presidia una gran taulada familiar. Més avall, la senyora Isabel Llorac, acompanyada de quatre smokings i de tres mantons de Manila... El senyor Coromines deia, de tant en tant:

— Afanyeu-vos, que no veurem els focs artificials...

Mentrestant arribava fins a nosaltres el soroll somort que feia la multitud envaint la muntanya; una mena d'udol, fantàstic, que anava augmentant cada vegada més. Hauríeu dit que era el bleixar de Montjuïc. Aquell tros de terra s'havia convertit en una cosa viva, palpitant. A les deu, el ventall lluminós del Palau Nacional va engegar els seus raigs, ara l'un, ara l'altre, rectificant la direcció d'aquest... Semblaven moguts per la mà hàbil d'un jugador que disposés les cartes per una monstruosa partida de tuti. Els coets i les cascades d'or, d'argent, de color de menta i de color de sang que llençaven els castells de focs, feien tombarelles entre les pinzellades lluminoses dels fars. La lluna treia el nas entre l'orgia encesa, amb la cara arrodonida de tanta admiració.

Estem segurs que, diumenge a la nit, la lluna, oblidant tota llei d'astronomia i de prudència, es va acostar una mica, a veure què diables passava a Barcelona...

* * *

Gent, gent, gent... I encara més gent. El públic *municipal i espeso*, de què parlava Rubén Darío, i l'altre públic, i tot el restant. No hi faltava ningú; ni el matrimoni amb tres criatures i mitja a coll i be, amb els peus cansats i el ventre ple d'orxata i de gaseoses; ni la parella d'enamorats perduts en mig del brogit, que es miren als ulls i no veuen ni senten res; ni la senyora grossa que ha tret el manton de damunt del moble on s'ha estat tot l'any i se l'ha posat a les espatlles, perquè avui és la nit de Sant Joan i s'ha de fer broma; ni el senyor distingit i la dama distingida amb aquell aire perdut que tenen la gent distingida quan es barregen amb el poble; ni aquella noia que s'ha posat un vestit vermell i que sempre li fan mal les sabates; ni aquella mare que s'adorm pertot arreu i que perdrà irremissiblement una de les criatures; ni el pagès que de tan sorprès i masegat com està ja no el sorprèn ni el masega res; ni el terrassenc que va de *juerga* i la noia se li ha marejat; ni el senyor que ha dit: «Calla, avui podríem anar a l'Exposició» i que ara està tot parat de veure que han estat tants que han tingut la mateixa idea; ni el matrimoni desencolat que diuen: «No hi tornarem mai més!!»; ni els rics, ni els pobres, ni els joves, ni els vells, ni les boniques, ni les lletges... No hi faltava ningú.

I tot l'aire vibrant de crits, de llums, de músiques, de lluna i de rialles. I el xotis del manubri barrejant-se amb la sardana de la cobla, i el pas-doble de la xaranga amb el *blues* del jazz... I tots els cafès, quioscos i restaurants plens de gent que mengen, beuen, criden i ballen... I tots els camins empantanegats de cotxes que no poden anar ni endavant ni endarrera...

I tot això igual, seguit, des de la Plaça d'Espanya fins a la terrassa de Miramar. Sembla que la muntanya s'hagi tornat boja.

* * *

Diuen que dilluns, al Cel, hi havia un gran moviment. Eren els sants, les santes i els benaventurats que anaven a felicitar a Joan, l'Evangelista:

— Apa, noi, quin èxit a Barcelona...

Sant Joan baixava els ulls tot confós, i deia:

— Sí, està clar... Però em sembla que n'han fet un gra massa.

JOSEP MARIA PLANES

(*Ilustracions de Bon.*)

Tan jove i tan pessimista

Tothom que el conegui, sap que el dibuixant Ferran Callicó (no confondre'l amb Holbein ni amb Ingres!) va nèixer sota la constel·lació de Venus.

A un amic que el va trobar, deia no fa gaires dies:

— Sí, ja he vingut de París i Londres; ara me'n vaig a Viena i Berlín.

— Ah! féu l'altre —, tinc entès que, sobretot a Viena, abunden les aventures amoroses fàcils. Una vinya de debò, vaja.

En Callicò, amargadíssim, tallà:

— Ja no m'ho crec d'enlloc del món.

L'APERITIU

Tabac confusionari. — Avui dia, totes les coses externes, tot el postís convencional que serveix per amagar la pròpia misèria, ens porta a la confusió. Els casaments, les professions de fe, les preferències literàries, les camiseries, les fàbriques de bastons, fins el tabac.

La manera de fumar, i les qualitats que avui dia es fumen són coses desconcertants. Hi havia una època que el fum del cigar era com una cèdula moral. Es podien classificar les persones només que veient com encenien una cigarreta. Anaves en un lloc qualsevol, trobaves un desconegut, el desconegut fumava, i tranquillament podies iniciar una conversa sabent el 50 per 100 del que i el com del teu interlocutor. Això era degut a una gran limitació de les marques de tabac que s'expenien als estancs. Avui dia això ja no és possible, són tantes les marques, són tants els gustos, que la gent ha perdut l'orientació, i moltes cigarretes es fumen sense consciència, es fumen epidérmicament, no s'hi posa ni una gota de convicció ni una gota de personalitat. Abans un home fumava amb l'ànima i darrera d'ell fumava tota la seva família, tot el seu panorama econòmic i sentimental; avui sembla que només fumen els llavis de la persona. El tabac, com la corbata, com el casament, com les preferències literàries, com el vi embotellat, s'accepten sense passió i sense intelligència.

Abans hi havia aquell famós tabac que la «paquetilla» costava 45 cèntims, i es va anar apujant fins desaparèixer. Aquella «paquetilla» cilíndrica era el tabac de la limitació: de l'honradesa limitada, de la riquesa limitada, de la pobresa limitada, de la intelligència limitada; era la manera de fumar grisa i tranquilla de molta gent que tenia un caire apreciable i generalment no admetia la falsedat de cor. El cigarret de 0,45 t'explicava clarament la fortuna, les idees moral, i fins el pes íntegre de la senyora del seu fumador; si aquest senyor era solter o tenia alguna fòbia especial, el cigarret t'ho deia sense embuts. En aquella època els que fumaven tabac groguenc més o menys oriental, eren milionaris, tifes o imbècils.

Avui dia ja veieu que les coses han canviat molt. Us topeu amb un personatge hirsut, mal parlat, amb la saliva injectada d'opressions socials, que us ofereix un «Abdullah» núm. 7 amb una rosa dissecada a la punta. Us trobeu amb un exemplar gras, magnífic, vestit de pell de rajàh que baixa d'un Hispano, i fuma — sense oferi-vos-en — un cigarret que surt d'una d'aquelles capses de cartó, amb un canari pintat, i que representen la misèria i el «camouflage» més infecte d'aquesta cosa sagrada que és el tabac... En fi, confusionisme.

La víctima. — La víctima és un pom de clavells, és una venedora de dècims, és aquell anunci lluminós, és qualsevol polític, és la litúrgia, la civilització creto-micénica, és el que vulgueu. Víctima de què? Víctima de jo mateix, de qualsevol lector, víctima de tots el que un dia determinat patim d'un mal humor vulgaríssim, o sentim una contrarietat de les més corrents. Estem a la terrassa sols, o en companyia, tenim un què sentir contra algú, potser contra la mateixa persona que ens acompanya. Però som tímids, o som ben educats, o volem fer comèdia, i callem el que ens afecta, però la professó va per dintre. Aleshores passa una venedora de clavells, amb un pom fresc, carregat d'un carmí corrosiu. Aquest pom passa i torna a passar per davant dels nostres ulls, devé obsesionant. Les nostres paraules van a parar sobre el pom de clavells, tota la nostra bilis es resol en imatges poca-soltes i fora de lloc, sobre els clavells i la venedora. El nostre interlocutor es queda veient visions, després dels clavells és una altra cosa: és la perruca postissa d'un absent, són les mitjes d'una senyora coneguda, és la manera de presentar un cas determinat, per un determinat Pare de l'Església, és la víctima del nostre mal humor disfressat. La víctima passa per l'engranatge irascible de les nostres dents, esmicolada de la manera més idiota.

El nostre interlocutor o els que ens escoltin diuen al deixar-nos: «A aquest xicot n'hi passa alguna.» I el més trist és que moltes vegades no ens passa absolutament res, és una bilis sense motiu, sense vertadera causa, com totes les grans tragèdies, com l'assassinat de Desdèmona i el suïcidi d'Otello.

Cireres. Ara és el temps de les cireres. Aquesta pobra fruita, rodona i preciosa, és de les que ha produit més víctimes per la dent de l'home. Es també la que ha estat explotada d'una manera més infame per la poesia. Jo encara no he pogut descobrir quin gust tenen les cireres, per endevinar una mica aquest gust em penso que s'han de beure moltes copes de «cherry brandy».

Els confiters han fet tota mena de trucs amb les cireres. El més criminal és aquell de posar una d'aquestes fruites confitades, flotant en un bany de «Kirsch» i recoberta amb la closca d'un gran confit de xocolata. Les senyores són llemineres d'aquests confits, però moltes vegades baden, claven les dents a la xocolata i es taquen tot l'escot de «Kirsch».

La cirera més intelligent i més reconsagrada és aquella que els barmen deixen dintre del «Gincoktail». E's bon bevedors ni la toquen. Algun mal intencionat, però, al veure la cirera dintre la copa, la punxa amb un escuradents, i crida a una d'aquestes criatures escanyolides que venen diaris per les terrasses. La criatura fa una rialleta de diable, ensenya unes dents petites i negres, i s'empassa la cirera que li ofereix, punxada amb l'escuradents. Aquesta cirera quan se la sent a l'ànima li fa l'efecte d'un bomba. Algunes d'aquestes criatures que han tastat la cirera amb gin, acaben fent una una gran fortuna, insulten a la societat i posen un prostíbul per compte propi.

JOSEP MARIA DE SAGARRA

GRAN SASTRERIA LAIETANA
LA DEL RELLOTGE

ELEGANCIA - PROMPTITUD - ECONOMIA

Extens i variat assortit en les novetats que la moda imposa
Veritable i garantitzat tall americà

Trajos estam i fresc, a mida, des de . . 75 pessetes
Pantalons tennis a mida, des de. . . . 18 a 115 »

TALLADORS DE PRIMER ORDRE

40, VIA LAIETANA, 40
TELÈFON 12446

Albiol G. i Riera, S. L.

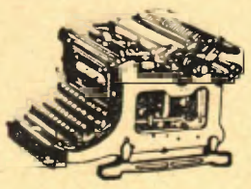

Passeig de Gràcia, 42 - BARCELONA - Telèfon 15345

Quan vulgueu adquirir una màquina d'escriure consulteu-nos
Aquesta casa és absolutament formal
Màquines de totes marques: noves, reconstruïdes i d'ocasió
Taller ben muntat per a adobs i reconstruccions. Abonaments
Representants de l'atril "KOPI" i multicopistes "PERFECT"

D'UN 5 A UN 10 PER 100 DE DESCOMPTE PRESENTANT AQUEST ANUNCI

GRAVATS TIPOGRÀFICS BADAL I CAMATS París, 201. Telèfon 74071

Les culpes del liberalisme

Que avui els principis liberals i les pràctiques democràtiques, si no són morts, com alguns prediquen, sofreixen una mena de letàrgia en molts països i en altres són combatuts porfidiosament, és un fet evident, que els amics i els adversaris han de reconèixer. Cal, però, explicar-se'l, aquest fet, i l'explicació interessa sobretot els homes liberals. Molts d'ells s'aferren a l'explicació més còmoda i superficial, aquella que dóna la culpa als altres dels fracassos propis.

Mai, per principi, no ens han satisfet explicacions d'aquesta mena. Ens semblen un signe de peresa mental de qui no vol escorcollar l'interior de les coses, o de la vanitat tota femenina de qui vol creure's impecable. Per contra, hem tingut sempre per cert que els agents exteriors només són l'ambient propici del fracàs, el germen del qual, com el d'una malaltia, està en el subjecte mateix. Aquesta posició, d'altra banda — o simplement potser perquè és la més acostada a la veritat —, és també la més eficaç. Si la culpa de tot la donéssim als elements exteriors, que no depenen de nosaltres, hauríem de caure en una resignació fatalista, que no ens permetria de treure lliçó ni experiència de res; si admetem, per contra, la hipòtesi de la nostra responsabilitat, farem un examen de consciència que ens permetrà de veure quines coses, de les que estan en la nostra mà, hem fet o no hem fet, que ens hagin conduït al fracàs, i coneixent-les podrem evitar-ne de noves.

¿Els homes liberals i demòcrates hauran desaprofitat aquesta llarga quaresma sense fer un examen de consciència? Seria un pecat, potser, més greu que tots els comesos abans, perquè seria la causa de tornar-los a cometre.

És un lloc comú d'afirmar que els sistemes i els principis fracassen per l'exageració d'ells mateixos, que l'extremar un moviment porta sempre una reacció contrària. Això voldria dir que l'eclipsi actual del liberalisme és degut a un apurament dels principis, a una ultrancera deducció de totes llurs conseqüències. Si ho afirméssim, veuríem segurament coincidir amb aquest judici el de tots els antiliberals, la qual cosa ja ens dóna malfiança.

Crec que no és pas per aquesta banda, sinó per la contrària, on hem de cercar els pecats del liberalisme. No en l'exageració dels seus principis, sinó en l'amalgama, en el contuberni amb els contraris. Massa sovint, homes representatius del liberalisme van oblidar que aquest és tot un cos de doctrina, un sistema orgànic, i que la mescla dels contraris és, tant com illògica, mortal. El liberalisme — oh paradoxa! — va avesar la gent als principis antiliberals: ell va obrir la porta a l'estatisme, que és la seva negació; i en fer-ho, va fomentar el burocratisme, el nacionalisme i l'imperialisme. «Cria corbs, que et treuran els ulls.» Aquestes formes de negació de la llibertat de l'home i del ciutadà, criades en el si de l'Estat liberal, han acabat, en fer-se fortes, amb més lògica que no pas ell, per suprimir-lo. I encara més: molts liberals, oblidant que la fórmula política del liberalisme és la democràcia, han acceptat que el progrés, com deien, o la cultura, com diuen, és lícit d'imposar-los per la força. Sota aquesta bandera l'Estat liberal ha intervingut l'Asia, ha esclavitzat l'Africa, ha continuat la vella tragèdia colonial. Tot per la *cultura,* i pel capitalisme.

Aquestes són, jo cerc, les grans culpes del liberalisme. Elles li van treure força interna, elles li van enrarir l'ambient de l'opinió, elles van fer possible el triomf de l'escomesa adversa. Si aquestes són, cal no reincidir-hi. Contra el liberalisme rebordonit, el liberalisme integral.

L. NICOLAU D'OLWER

Aquest número ha estat passat per la censura governativa

CAMISERIA FITÓ BARCELONA
Jaume I, 11 — Telèfon 11655

CALZADOS MINERVA
Sociedad Anónima
CALÇATS Minerva S.A.
Via Laietana, 30

La intervenció femenina

La intervenció femenina a les eleccions angleses ha contradit les previsions i temors de l'esquerrisme de trenta anys enrera. Esperits tímids creien aleshores que el vot femení eren sufragis que s'emportarien en llur majoria les dretes.

No ha estat així. Posiblement en aquells moments aquell temor era fundat, però les coses s'han descabdellat en els temps actuals amb una velocitat no sospitada. Cada injecció de joventut dóna un to nou al món i aquesta injecció és constant i la seva acció immediata.

La dona des de la guerra ençà té una influència efectiva, evident, en l'activitat econòmica collectiva. La guerra li féu abandonar la llar per a substituir a l'home que es batia a les trinxeres i ja no hi ha retornat. Ensems la casa, aquella casa que era el seu reialme i la seva esclavitud, va desapareixent; no solament en l'aspecte moral, sinó material, perquè la manca d'espai l'ha enxiquida, l'ha reduït a la mínima expressió. La dona collabora avui en la producció amb la mateixa intensitat que l'home i no serem nosaltres qui ens en planyem per quan la riquesa del món s'ha enriquit d'altres tants braços, dels quals les necessitats de la civilització no en podia prescindir.

La defensa de la seva intervenció política ja no té avui un aspecte sentimental pur com abans de la guerra. És una aberració de la democràcia bandejar-ne més de la meitat d'éssers humans amb una excusa sexual; però a la injustícia d'ahir, avui afegim el fet d'una tirania vexatòria i un abús de confiança delictuós. Si reclamem de les dones una activitat econòmica, no té raó negar-les-hi el dret de dirigir i controlar l'administració pública.

És indubtable que el sexe determina una mentalitat peculiar, però aquesta variant la determina també la professió, l'ambient, l'estament i tota l'atmosfera que rodeja cada home; tenim els mateixos arguments per posar al marge de l'actuació política a la dona que tenia l'aristòcrata contra el poble.

L'absència de la dona en el govern dels pobles ha eliminat factors imprescindibles. Precisament aquesta diferenciació mental és un element de gran valor; la seva aportació enriquirà el cos social.

Fa anys, el Dr. Orchansky, professor de la Universitat de Charkow, publicà un estudi molt documentat sobre l'herència en les famílies malaltes. Una de les seves comprovacions era la influència materna a retornar al tipus mig, com una defensa del sentit específic, enfront de les variacions individuals. Aquesta defensa de l'espècie, que podria ésser interpretat en un sentit conservador, no s'oposa, però, a les variacions que la superioritzen; totes les dificultas les posa enfront de la degeneració. «El caràcter de l'herència morbosa del pare és progressiva, i regressiva el de la mare».

Si aquesta missió orgànica té una projecció en la seva activitat política caldrà pensar en l'avivament d'una susceptibilitat collectiva que tant s'adiu al pensament i a l'economia actual, tant si és concebuda sota el punt de vista burgès com obrer. De manera que el taranná de l'època s'ajudaria d'una aportació de disciplina enfortida per una resultant biològica. No subtilitzem, però, aquesta lleialtat orgànica que pot ésser ofegada per l'acció del medi ambient, i si el clima moral i material que avui rodeja a la dona és el mateix que el de l'home, caldrà témer que la seva ideologia i actuació no serà molt diferent.

Hi ha, però, un sentit que la dona no deixarà escapar ni podrà esbiaixar tan fàcilment: és el de la maternitat. Aquell sentiment maternal que s'arrapa a la dona tot just entra en la pubertat i no el deix més, que guia tota la seva vida orgànica i espiritual, que segella tots els altres sentiments i dóna un sentit de protecció a tots els seus actes, no podrà ésser fàcilment marginat.

Precisament aquesta missió de mare l'ha apartat del govern del món; ha estat un argument que s'ha cregut de pes i que se n'ha abusat — com s'ha abusat de la seva missió dins una llar que no ens hi hem pensat gaire en sacrificar a uns jocs econòmics —. I malgrat aquest sentit de protecció, de cordialitat, d'amor hiperestèsic, ha estat una de les falles de l'organització estatal moderna. L'Estat ha obrat amb una duresa i una crueltat perfectament inhumana; la seva rigidesa no el fa pas apte a un sentiment pietós per als homes que vol regir. Això li dóna una manca de comprensió que pot comparar-se a la tossuderia de l'ignorant. Aquest és potser el secret de totes les seves errades; la ignorància, la manca de percepció dels moviments i de les necessitats que en nèixer no saben prou bé com expressar-se i que la dona sap copsar tan finament en l'infant, mentre el pare no hi entén res.

Quan a valor i esperit de sacrifici per les idees no tenim d'ensenyar res a les dones. En l'obra de Carles Rahola, *Els jueus a Catalunya,* ja es fa notar que les abjuracions aconseguides pel terror eren més freqüents en els homes que en les dones. El crit de «Rafelet no't don's» amb el qual la multitud jueva animava el dissortat que sofria el martiri, estava més en boca de les dones que dels homes. En aquest punt els homes tenim d'aprendre molt en les nostres companyes.

La manca d'idealitat de la dona actual, sobretot entre nosaltres, respon a una manca d'idealitat collectiva; la seva adaptació a les exigències de l'hora és deguda a un defecte del marit o del pare, a la percepció per part de la muller o de la filla de la feblesa d'aquell per a resistir el sacrifici. I sobretot a la materialització per part de l'home, també, de la vida familiar, per gasiveria molts cops, per petulància protectora altres.

No crec que el món hi perdi res amb l'entrada de les dones a collaborar en la seva direcció; i precisament cal reclamar-li que actui, no com un altre home i amb mentalitat de mascle, sinó amb mentalitat perfectament femenina.

Veiem que l'article s'allarga massa i potser que ho deixéssim per a un altre dia, perquè la victòria de les reivindicacions femenines ens planteja problemes que cal resoldre abans i de pressa.

J. AIGUADER I MIRÓ

Zounan Medjé, el rei de la nit

Albert Londres, el gran repòrter, explica en el seu darrer llibre *Terre d'ebène,* com és el reialme del Rei de la Nit. El Rei de la Nit resideix al Dahomey. Té el seu Palau a Porto Novo, es diu Zounan Mêdjé i només mana entre posta i sortida de sol. De dia manen els francesos. Però de nit, quan Porto Novo és fosc com gola de llop, Zounan Mêdjé surt a passejar muntat en la seva llitera tirada per set negres, coberta per mitja dotzena de paraigües. Al darrera una colla més de negres empeny el baiard per si els negres de davant perdien coratge. I a l'entorn de la Majestat de la Nit el poble s'agita inquiet i la multitud compacta és tot cops de colze i ofec i trepitjades.

El pas del Rei de la Nit provoca entre la misèria negra de Porto Novo, actituds de prosternació, salutacions mans en l'aire, i totes les altres actituds que ha inventat l'idolatria. Zounan Mêdjé és un vell carregat de xacres amb atacs de tos a cada punt. Cada cop que Zounan Mêdjé té un atac de tos dintre la seva llitera, tothom és a corre-cuita a tustar-li l'esquena i a donar-li beguda que li trenqui la tos. Quan surt a passejar, els seus súbdits van sortint de les barraques amb espelmes i es van afegint al seguici per fer llum. Zounan Mêdjé porta un vestit de grans quadros verds i vermells i el pit tot ple de condecoracions. El seu capell és una gorra de jockey, i quan se la lleva — en el seu Palau — en ocasió de la recepció d'un foraster, resta encara cobert per una gorra de dormir, aquell clàssic casquet amb la punta que penja que tots hem vist dibuixat pels ninotaires quan se les heuen amb senyors que se'n van al llit.

L'espectacle de Porto Novo, de nits, és d'una gran utilitat als que escriuen història crítica. El Dahomey, que de dia, quan manen els francesos, és el país de negres més civilitzat, cau, de nit, quan surt Zounan Mêdjé a passejar pel seu reialme, en la més pura idolatria. Els funcionaris francesos que administren la colònia, pensen que no val la pena de amoïnar-s'hi, que mentre de dia hi hagi pau i tranquil·litat, no hi fa res que de nits els negres es trenquin el coll en córrer a les fosques a anar a adorar el Rei de la Nit que passeja les seves xacres per entre les barraques de Porto Novo. Pensen que no en treurien res de dir-los que Zounan Mêdjé no és ningú, que el seu reialme és una ficció, que no està bé que les persones nades vagin al darrera d'un home, encara que el seu pare i el seu avi fessin el mateix paper, a adorar-lo com una cosa sobrenatural, igual que si no hi hagués al món persona més principal ni més alta. Tant se val. De dia governa M. Doumergue, que és un senyor elegit segons els principis democràtics, i de nit no té cap importància que hi hagi una mica de fetitxisme. I el país va bé. I quan es mori Zounan Mêdjé, el seu noi sortirà també de nits a despertar la idolatria del poble.

Els historiadors hi tenen molt a observar. Aquests negres del Dahomey, són civilitzats? Per força. Les autoritats franceses els han prohibit de menjar-se ningú, els fan treballar, i poc o molt els assenyalen els camins de la moral europea. Són civilitzats mentre és de dia; però a l'hora de plegar, quan han acabat llur treball, quan tenen vuit o deu hores arreu per a ells, abans no torni a tocar l'esquella, la sirena, o el tambor de cal governador (que no sabem quina eina deuen emprar al Dahomey per cridar al treball), aquests negres volen ser com van néixer i no es mengen ningú perquè tenen el paladar massa fi, però necessiten tenir una persona a la qual anar a adorar.

Quan segles a venir els historiadors clavin una ullada al segle XX, establiran evidentment que la idolatria per les persones era un senyal que apropava els pobles que es pensaven ser civilitzats, a aquells que tenien totes les característiques del salvatgisme. Diran que era igualment incivilitzat el negre del Dahomey que vestia un senzill slip i que adorava entre posta i eixida de sol el Rei de la Nit, que el senyor de barret fort i cabells esburifats que un dia havia estat apallissat pels abissinis i sentia com un cobriment de cor quan tenia ocasió de posar erecta la mà dreta en l'aire. Era més civilitzat, diran els historiadors, el lapó que no tenia altres relacions que els gossos del seu trineu, i si adorava algú era el sol que li llevava una mica el fred, que no pas el senyor de les ciutats i viles que a una pila de quilòmetres del Dahomey, a través de la mar i tot, feia papers semblants als indígenes de Porto Novo, que tenen els ulls entelats d'emoció al pas de Zounan Mêdjé damunt la seva llitera tirada per set negres, amb mitja dotzena de paraigües per coberta, llampant de vestit i de medalles, la gorra de jockey de gairell.

J. VENTALLÓ

VIATGES MARSANS, S. A.
Rambla Canaletes, 2 i 4 - BARCELONA
Bitllets de Ferrocarrils Nacionals i Estrangers
Passatges marítims i aèris - Viatges a "Forfait"
Excursions acompanyades - Peregrinacions, etc.
Informes
i Pressupostos gratis

DEL COMBAT UZCUDUN-SCHMELING

Retrat de Schmeling

Dèiem en el nostre article de la setmana passada parlant del basc Paulino Uzcudun que no era ell sinó Schmeling qui partia favorit en la cursa que aquests dos boxadors empendran avui, dia 27 de juny, vers el campionat del món del pes fort. Les coses sembla que han canviat d'aleshores ençà. Uzcudun, si hem de donar fe als telegrames que arriben dels Estats Units, és ara, abans del match, qui s'enduu els sufragis de la majoria amb relació al probable desenllaç. No en féssim, però, massa cabal; els que telegrafien des d'Amèrica a la península tendeixen a posar el boxador basc als núvols. A més a més, és ben probable que en vista de l'enorme popularitat del boxador alemany, la propaganda americana ha hagut de frenar una mica per tal que les possibilitats dels dos boxadors restessin en un pla d'igualtat. La perspectiva d'una igualtat de forces, el que hi hagi grans masses d'entusiastes *supporters* per banda i banda, és factor decisiu perquè el públic s'interessi vivament per un combat i passi per taquilla en la quantitat i proporció suficients.

Fer el retrat de Schmeling com ens obliga el títol amb el qual hem encapçalat aquestes ratlles no és una cosa que estigui al nostre abast. Tenim nombroses dades i apunts del campió alemany, però ni l'hem vist combatre ni ens ha estat possible tenir-hi uns minuts de conversa. A més a més, algunes de les expressades dades, trets del seu caràcter, declaracions, etc., no han tingut la confirmació necessària ni concorden en la proporció suficient perquè, com se sol dir, hom hi pugui pujar de peus.

Schmeling es té ell mateix, segons unes declaracions que guardem, per un gran psicòleg. «Amb els llibres — diu en aquestes declaracions — la meva intel·ligència s'ha desvetllat. Conec la psicologia dels individus i he aconseguit raonar coherentment i fredament, amb la qual cosa, sobre el ring, m'és possible conèixer aviat el caràcter, estat d'ànim i intencions dels meus rivals sense deixar-me dominar pels ímpetus impulsius i, per l'expressió del rostre, obtinc un raonament ràpid i segur. Dec a això una gran part de les meves victòries. Més que estudiar els cops dels meus rivals estudio llur psicologia, descobreixo el costat feble i aprofito. Venço amb el cervell; els punys no són més que els instruments materials de les meves victòries.»

Tot això està molt bé, i si és que Max Schmeling realment no ho ha dit i ho executa, demostra que malgrat la seva semblança física amb Jack Dempsey, s'acosta moralment més a Gene Tunney que no pas al marit de Stelle Taylor.

Tot plegat, però, no s'adiu gaire amb el succeït amb Max Schmeling i els nombrosos senyors que exhibeixen contractes signats per ell segons els quals l'esmentat Schmeling els confereix poders per a administrar el seus interessos i dirigir-lo esportivament. Si Schmeling fos tan bon psicòleg com diu, hauria obrat d'una altra manera, ja sigui donant poders a un sol individu ja prescindint de donar-los a ningú. D'aquesta manera no es trobaria embolicat com es troba amb els esmentats individus fins a l'extrem que la Comissió de Boxa de Nova York no s'ha vist amb cor de discernir quin és actualment el vertader manàger del boxador alemany. Tothom sap que donat el fi benèfic a què van destinats els beneficis del combat Uzcudun - Schmeling, la Comissió esmentada ha proposat als organitzadors i manàgers que exhibien contractes degudament legalitzats, un compàs d'espera a fi de rependre les discussions un cop efectuat l'esmentat encontre.

En signar tants documents contradictoris Schmeling fa més l'efecte d'un càndid que no pas d'un psicòleg. I una de les proves més concloents de que ell mateix ho reconeix és que ha tractat de solucionar donant diners alguns dels embolics a què ha donat lloc la seva pruïja de signar tot allò que hom li presentava.

En les declaracions esmentades més amunt Max Schmeling expressa la seva admiració per Bernard Shaw i Shakespeare. És un altre punt de coincidència amb Gene Tunney dels més suspectes. Max Schmeling, alemany, bé hauria pogut triar almenys un dels grans escriptors del seu país per a assabentar les seves aficions literàries. Per altre cantó no sembla sinó que per donar idea de que s'és bon boxador calgui tenir una gran vocació literària. Els repòrters i cronistes esportius amb llurs preguntes incongruents, fora de lloc, tenen sovint la culpa que els boxadors apareguin als ulls del públic amb una manera d'ésser que no és la llur.

Hom compta sobre això i referent a Gene Tunney una anècdota força picant. Sembla, segons aquesta anècdota, que Gene Tunney abans que apareguessin en un diari de Nova York en grans titulars la seva admiració pel gran literat anglès Bernard Shaw, no tenia la menor idea de qui era aquest senyor i que fou degut a la sensació que en el públic esportiu produïren les declaracions que ell mai no havia fet, que l'ex-campió del món, per no quedar malament, es dediqués a llegir uns quants llibres de l'esmentat autor i de Shakespeare.

El succeït fou el següent. Sembla que existeix als Estats Units un malabarista anomenat Billy Shaw, molt destre i popular en tot el país. El periodista demanà a Tunney què pensava de Bernard Shaw i aquest, que no el coneixia, pensat-se que era la seva opinió sobre el malabarista Billy Shaw la que li era demanada, va respondre amb tota senzillesa: — «Sóc un dels seus més fervents admiradors; és tan hàbil!» Ja en va tenir prou l'adalerat cronista per tal que la seva imaginació es desboqués i perquè, al dia següent, apareguessin en un dels diaris més llegits de Nova York les importants declaracions del campió del món de boxa sobre literatura universal i contemporània.

Existeixen vehementes sospites per creure que el transcrit no és més que una història de riure més o menys ben trobada. És evident, però, que tot boxador, com tot individu que viu principalment de la popularitat, està disposat a declarar les coses més inversemblants si és que abans hom li sap donar entenent que en fer-ho la seva figura pendrà un relleu extraordinari als ulls dels públic.

Si hom vol desacreditar Paulino, deia un dia a *La Nau* Rovira i Virgili, no cal més que fer-lo parlar i reproduir al peu de la lletra les seves paraules. Amb Schmeling el procediment no donaria resultat, car és evident que la màxima «nedar i guardar la roba» entrà en una bona proporció en el seu ideari. De totes maneres la seva actitud en determinades circumstàncies és digna de lloança. A més a més, cap dels mots transcrits més amunt suggeriran a la joventut que els llegeixi la manca d'esperit esportiu, de cavallerositat, que suggereixen els de Paulino. Diuen dels Estats Units que invitat darrerament Schmeling a parlar per T. S. F. es negà rodonament a pronunciar les paraules fins a un cert punt ofensives per al seu contrari que hom li proposava i que es limità a expressar senzillament la seva convicció de vèncer. Quin dubte hi ha que una semblant conducta és més esportiva i cavalleresca que la del seu rival en expressar-se en la forma que reproduírem la setmana passada?

Com home de ring, Max Schmeling ha donat proves els Estats Units d'ésser el «puncheur» remarcable que els nordamericans enyoraven des que Jack Dempsey perdé definitivament la facultat de precipitar la fi d'un combat amb un sol cop de puny. La nit que Max Schmeling aparegué per primera vegada al ring del Madison Square Garden, la seva semblança física amb Jack Dempsey predisposà a favor seu els vint mil espectadors que ocupaven el local. Quan moments després de començat el match l'alemany trametia al tapís el seu adversari Johnny Risko, els espectadors l'aclamaren; quan a continuació, Schmeling desafiava el seu rival encaixant tots els cops que aquest li enviava i quan el novè round, després d'haver-lo tramès en l'anterior per dos cops a terra, l'àrbitre declarava Johnny Risko batut per inferioritat manifesta, l'entusiasme del públic fou quelcom imponderable. Hom s'abraçava i es felicitava mútuament que el ring tornés a tenir en la categoria del pes fort una estrella de primera magnitud, un home que acabava de guanyar el vencedor de Paulino i de l'invencible negràs George Godfrey, d'una faisó inapellable, millor que Gene Tunney el qual, davant Risko, no podé guanyar sinó per punts.

Al dia següent tot el que es referia a l'alemany era devorat pel públic en els diaris. Max Schmeling era campió d'Europa del pes fort i d'aquesta categoria i de la del pes fort d'Alemanya. Havia guanyat en cinquanta combats disputats, més de vint-i-cinc vegades per knockout. La seva tasca als Estats Units es limitava a haver disputat quatre combats i a haver-ne guanyats tres per knockout i un per punts, però la darrera performance davant Johnny Risko, l'home de goma de Cleveland, el pugilista curtit en més de cent batalles, era quelcom que depassava les possibilitats del millor pes fort dels temps actuals. Hom no tenia gaire en compte que Risko era a les acaballes de la seva carrera, com ha quedat demostrat després.

Heu-vos ací com restà establerta la immensa popularitat del boxador alemany Max Schmeling.

* * *

Quin dels dos adversaris s'endurà la victòria en el match que es disputa aquest vespre a la colossal arena del Yankee Stadium? Es fa difícil contestar una semblant pregunta. Si per la nostra part tinguéssim una convicció, el lector pot estar segur que res no ens impediria expressar-la. El cas és, però, que analitzats els factors que poden acordar la victòria a un dels combatents, cap d'ells no ens permet decidir-nos. Uzcudun aporta al combat la seva resistència, el seu gran esperit combatiu i, com a atleta més fet, millors probabilitats d'èxit en un esforç perllongat (el match és a 15 rounds) i accessòriament, una guàrdia que en situació espectant el posa a cobert dels cops de l'alemany. Schmeling, pel seu cantó aporta un gran *punch,* la seva joventut (24 anys) apta per un intens esforç momentani i, segons les descripcions que hem llegit del seu combat amb Risko, una fredor calculadora que li permet constantment conservar el propi control.

La qüestió, doncs, sembla posar-se en els següents termes. Resistirà Uzcudun el formidable cop de Schmeling? Si Uzcudun resisteix aquest cop o amb la seva guàrdia peculiar aconsegueix evitar-lo, arribarà Schmeling al final dels 15 punts sense haver donat decisives proves de cansament per tal que hom li pugui adjudicar la victòria?

Ens trobem de més a més davant dos homes un dels quals, Schmeling, ha estat batut dues vegades per fora de combat, mentre que Uzcudun no ho ha estat mai, ni tan sols ha anat a terra per obra i gràcia d'un cop rebut. Paulino, doncs, necessita menys força per tombar a Schmeling que aquest per tombar-lo a ell.

Les característiques dels dos boxadors semblen indicar que si Schmeling no aconsegueix abans del novè round una victória per fora de combat o un avantatge molt considerable en la puntuació, el combat s'ha de decidir a favor de Paulino al final dels 15 rounds, o abans si és que l'alemany en vista del seu fracàs es descoratja.

CRITIAS

LES LLETRES

EL CAPELL GRIS

Conte inèdit de FRANCESC PUJOLS

(*Acabament.*)

I ara és l'hora de declarar després de dir que l'amic Brichs era el portador del capell, que ell va ésser el qui ens va revelar que aquell capell de forma anglesa pura, no tenia res d'anglès, com ja hem avançat, sinó que havia estat fabricat a Espanya, en una fàbrica de Saragossa, que segons ens va dir és de les més importants, de la península, per no dir la més important, la qual cosa no cal dir que ens va donar una alegria immensa, perquè si el saber l'establiment que el venia, ja ens semblava, com hem dit, el descobriment del filó d'una mina de capells grisos com el plom, per comprar-ne tota la vida d'iguals, saber que el que l'havia portat a Barcelona, en les seves pròpies mans, era una amic de tota la vida i com si això no fos prou, saber la mateixa fàbrica que els produïa, ens va acabar de donar la satisfacció que en podríem anomenar capellera, i vàrem quedar més convençuts que damunt del nostre cap sempre hi podria haver capells com el que portàvem i havíem passats tants anys somniantlo, perquè com que la forma i el color d'aquell capell ens agradava i ens havia agradat tant, vàrem pensar que coneixent la capelleria, l'intermediari i la fàbrica, ens en podríem anar fent indefinidament fins que passessin de moda, cosa que consideràvem molt difícil dintre del període natural de la nostra vida perquè no sols com també hem fet constar, era dels que no passen de moda tan fàcilment, sinó que com també hem fet avinent, havia arribat a Barcelona quan ja feia anys que era moda a Anglaterra, en la qual es sostenia des del moment que la casa aragonesa l'imitava i el llençava al mercat com la darrera creació de la moda elegant, perquè al costat de l'elegant sempre hi ha una altra de paral·lela que no ho és tant o no és gens, que passa i varia més de pressa i que és precisament la que té més succés i més clients, com el cas del capell que ara immortalitzem ens ho demostra amb el fet que havent estat moda tant temps nosaltres només n'havíem vist que tres.

Vàrem anar passant temporades i el capell malgrat i guanyar aquella pàtina que el temps regala a les coses com si volgués dissimular i fins embellir la destrucció que porta amagada a les entranyes, no deixava d'envellir-se mentre s'embellia, i fins direm de passar anys, perquè malgrat no ésser dels fabricats a Anglaterra com se meretxia tant per la forma com pel color, tenia una consistència digna de les capelleries d'aquella terra extra-continental especialista en aquest ram, i per la bellesa que el caracteritzava, que ens va prometre portar-lo mantes temporades, hivern, estiu, primavera i tardor, com un roser de tot l'any, fins que malauradament per nosaltres va venir un dia en què es va presentar la necessitat imperiosa de subtituir-lo per un altre, amb tot i que l'aprofitàvem com aquell que aprofita un cigar d'aroma excepcional, i no cal dir que quan ja no vàrem poder més, perquè no sols tenia les ales ferides com un ocell que té un perdigó a l'ala, i com si li caiguessin les ales del cor, sinó que anava perdent el gris de somni que tenia per enfosquir-se com el dia a la caiguda de la tarda, vàrem córrer a l'establiment que ens l'havia venut en les condicions esmentades i allí vàrem tenir la primera decepció que ens demostrà que si l'ideal es pot assolir una vegada a la vida, si és que es troba, ja no es pot trobar dues, perquè no sols no n'hi havia d'iguals sinó que l'únic que hi havia posat a la vitrina ocupant el mateix lloc que el nostre, però d'un gris molt més clar, ens era talment petit de mida que amb tot el sentiment del nostre cor després d'haver-nos-el posat al cap, per emprobar-nos-el, vàrem tenir de renunciar a comprar-lo, ultra que l'encarregat de la secció, que ja era un altre, ens va dir que li era impossible comprometre's a prometre'ns-en un d'una altra mida, perquè només tenien aquell i no sabien si el fabricant els hi trametria el mateix model.

La circumstància de la nostra amistat amb En Brichs, portador del capell i rei dels capells ibèrics, va fer que ens resignéssim fàcilment a esperar que tornés a Barcelona d'un dels viatges internacionals que feia, com ho hem explicat, d'un cantó a l'altre d'Europa, com si volgués recompensar les hores i els anys de clausura que havia passat a la capelleria del carrer dels Arcs que li havien llegat el seu pare i els seus avis.

I efectivament quan el rei dels capells d'Espanya i Portugal va arribar, ens va faltar temps per a demanar-li el camí per trobar el substitut que cercàvem per la nostra testa i ens va dir que era molt senzill, anant a la capelleria més important de Barcelona, que tampoc anomenarem, seguint el propòsit nostrat de no fer reclam comercial dels nostres articles i allí l'encarregat de la botiga, perquè l'amo no hi era, quan nosaltres li vàrem demanar si tenia un capell com el que portàvem al cap per mostra, ens va dir que ens el proporcionaria de seguida, proporcionant-nos una alegria immensa que va durar fins que sortint del magatzem on va entrar i sortir, en ensenyar-nos els capells que ens mostrava i en veure que no tenien res que veure amb el nostre perquè no s'hi assemblaven de res i sobre tot eren mil llegues lluny de la gràcia que tenia, ens van caure les ales del cor com hem dit que havien començat a caure les del capell, que ananat perdent la gràcia que la fàbrica li havia sabut donar encara en tenia molta més que tots aquells que ens mostrava la millor capelleria de la nostra estimada ciutat de Barcelona.

Quan nosaltres completament decepcionats vàrem dir a l'encarregat que no era el que volíem, perquè com repetim no s'hi assemblava gens, ens va fer riure al bell mig de la nostra tristesa, perquè ens va dir amb la convicció pròpia d'un comerciant, que aquell capell que ens presentava era el mateix que el nostre en una altra forma, i com que nosaltres no cal dir que volíem el contrari, ço és un capell diferent de la mateixa forma, perquè al color ja estàvem disposats a renunciar-hi, tampoc cal dir que la mitja rialla que va illuminar la nostra tristesa se'ns va esvair dels llavis com l'esperança de trobar un capell igual al que portàvem.

La necessitat cada vegada més imperiosa de substituir-lo que ja no tenia espera ni podia viure d'esperances, va fer que ens decidíssim a comprar-ne un altre que no s'hi assemblava de res i que malgrat ésser molt més car i ser de marca anglesa autèntica, perquè aquella casa tan important té stock de les millors marques del món, intervingudes comercialment pel nostre Brichs, ens va perfectament al voltant del cap, encara que no ens entrés a la regió estètica de les idees i les imatges que ocupada pel record del capell nostrat substituït no el va poder admetre mai entre elles i el va considera sempre com un foraster.

L'enyorança d'aquell capell que s'havia anat fent vell damunt del nostre front, va fer que aprofitant els avenços de la química moderna, que avui està tan avançada que dóna vida als morts, el féssim rentar i planxar, posant-li cinta nova, que ja no era aquella, perquè aquella ja ni es podia rentar, i d'aquesta faisó artificial però tan humana, el vàrem poder anar portant més temps, alternant-lo amb els altres que ens passaven pel cap, sense posar-nos-hi arrels, com les idees que s'obliden, perquè com que no era el nostre ideal, hi renunciàvem de seguida que dequeien i quan després d'haver pogut comprovar que ni el mateix rei dels capells d'Ibèria no era prou poderós per donar-nos el camí que buscàvem de trobar-ne un de igual o de semblant i per conseqüent ja renunciàvem a trobar-lo, cansats de molestar a En Brichs cada vegada que el trobàvem amb la mateixa proposició, que de tan insistent ja esdevenia impertinència i que sols la nostra amistat de tants anys podia tolerar, una nit, casualment, anant a sopar al Restaurant Ribas de la Plaça de Catalunya, cantonada a la Rambla de Canaletes, conegut pel Café Continental que avui tampoc ja no existeix, en anar-nos a entaular a les taules d'En Carreres que era el cambrer dels parroquians més addictes a la casa, vàrem tenir el plaer de veure a l'amic Brichs acompanyat d'una altra persona, que asseguts a la taula del davant anaven a començar el sopar.

No cal dir que En Brichs i nosaltres en veure'ns, ens vàrem saludar amb la mateixa efusió de sempre, sense que hom pugui dir qui va ésser el més efusiu i el primer en la salutació i amb l'amabilitat que el nostre amic i company té hi ha tinput sempre, no sols ens va fer l'honor de ésser presentats a la persona que l'acompanyava, com hem dit, sinó que de totes maneres va voler que nosaltres sopéssim amb ell, encara que de moment En Brichs, potser no va pensar en la importància extraordinària que en la història del capell que ara expliquem, tindria aquella festa íntima d'amistat, d'honor i de cortesia.

Perquè els nostres lectors es facin càrrec d'aquesta importància extraordinària que augmenta els extraordinaris d'aquest article, només els tenim que dir que aquella persona que era acabada de sortir en escena i amb la qual vàrem tenir l'honor i el gust de sopar aquella nit al Continental, en companyia del simpàtic amfitrió que va fer la presentació dels comensals, era el mateix fabricant en persona del capell que ara historiem i ja poden pensar la impressió d'alegria immensa que ens tenia d'omplir no sols per l'honor esmentat d'ésser presentats, de conèixer i de sopar amb el fabricant d'aquella joia immortal de la capelleria ibèrica i fins podem dir universal, per tal de poder-lo felicitar i parlar-n'hi llargament, sinó la de poder-li parlar amb tota llibertat i confiança d'esdevenir clients acèrrims de les cases que ell proveïa, amb la fàbrica que havia engendrat, concebut i parit aquella perla de la testa que nosaltres comparàvem a les perles d'Orient i que ara no ens podíem treure del cap ni del pensament ple del record d'aquell capell ideal que ni el mateix Brichs en portava.

Sopar amb el propi productor que havia portat al món de la moda i de la indumentària aquella meravella humana, era assegurar la reproducció indefinida i desitjada del que nosaltres ja havíem perdut l'esperança de trobar i ni els mateixos establiments de capelleria ni el mateix rei dels capells, íntim amic nostre, ja no ens calien per arribar al niu del desig, origen i font del capell, per la qual cosa no cal dir que aquell sopar memorable, el menú del qual no ens entretindrem a reproduir, amb aquells dos amics, el vell i el nou, tan simpàtics l'un com l'altre, va ésser un sopar ple de totes les satisfaccions que en aquest món es poden trobar no sols en ço que fa referència a l'amistat sinó al menjar i vestir, que són dos actes que formen igualment part de la nostra naturalesa humana, encara que l'un vagi a dintre i l'altre es quedi fora.

L'amabilitat d'aquell conegudíssim i acreditat fabricant de capells espanyols, el nom del qual no estampem aquí, per no ofendre la seva modèstia excessiva i la seva senzillesa extremada, va arribar a ésser tan gran i magnífica que per correspondre de tot cor a les alabances que li vàrem fer del capell que malgrat ésser apassionades quedaven d'un gris pàllid del que el capell havia tingut als seus bons temps, assegurant-li que era un producte únic en la història de la capelleria de totes les èpoques, perquè nosaltres el considerem el millor capell que ha existit damunt de la testa, que és allí on ells existeixen com nosaltres sobre la terra, va arribar a l'extrem de prometre'ns fer-nos present d'un d'igual al que nosaltres li alabàvem, potser, com repetim, quedant-nos curts, i en acomiadar-nos li vàrem agrair per endavant, donant-li grans mercès anticipades amb tot l'afecte degut, l'obsequi anunciat en aquell sopar i promès per aquell distingit amic que no sols va deixar un record agradable al nostre cor, sinó que com diem i repetim representava la seguretat de portar un capell com el que portàvem aprofitant-lo potser més del que podíem.

La promesa formal del generós i benemèrit fabricant d'Aragó, va ésser complerta amb tota la rigor de l'educació, perquè no va passar gaire temps sense que l'amic Brichs, passant com mantes vegades de rei a ambaixador, ens anunciés oficialment que havia arribat a Barcelona el present de la casa d'Aragó, destinat expressament a complir la promesa feta en el sopar del Continental aquella nit, i a complaure els nostres desitjos, venint a demostrar per damunt de tot la magnitud i el bon gust de la casa productora.

En efecte, el capell va arribar a les nostres mans, per l'intermedi de la capelleria més important de Barcelona que ja hem tingut ocasió d'esmentar i abans que no arribés al nostre cap, que és allí on tenia d'anar a parar per viure i morir, després de contemplar-lo i admirar la formosura i perfecció d'aquella penyora d'indumentària i d'amistat, que continuava acreditant la marca de fàbrica i la generositat esplèndida del comensal de la taula del rei dels capells, perquè era verament una de les peces de capelleria millors que hem vist i portat al cap, i que encara el portem aprofitant-lo tant com podem per l'elegància, gràcia i sumptuositat de la seva forma, vàrem veure de seguida que malgrat el mèrit que el caracteritzava i demostrava l'interès i l'esforç de la casa productora, no tenia res que veure amb aquell, perquè no s'hi assemblava gens, éssent formós i interessant en una altra forma, com havem dit que ens havia dit l'encarregat de la capelleria que vàrem visitar per encàrrec del rei ibèric dels capells, que entre parèntesi sigui dit, malgrat haver-nos proporcionat una marca anglesa autèntica com queda consignat al seu degut lloc, no ens va proporcionar una forma tan formosa i escaienta com la del capell regalat per la casa d'Aragó, que des d'ara proclamem que pot competir amb les millors fàbriques del món.

Els lectors nostrats que ja hauran comprès que després de no poder tenir un capell igual que el que teníem amb tot i haver tingut l'honor i la satisfacció d'ésser obsequiats tan amplament i noble, pel mateix fabricant que el va produir, ja vàrem renunciar per sempre a fer cap més pas per tal de trobar-ne un d'idèntic i consolats per l'elegantíssim capell que la generosa condició del fabricant aragonès ens havia fabricat i enviat, no ens vàrem poder estar d'aprofitar les darreries d'aquell capell rentat que encara conservava quelcom de molt íntim i amagat de la gràcia primitiva, com un record del que havia estat, malgrat el bany químic i la intervenció que va passar en els laboratoris de les tintoreries fins que aquella agonia perllongada artificialment va començar a presentar els símptomes fatals de la mort perquè la vida artificial se li acabava com si fos natural i un dia en agafar-lo amb la mà, per anar-nos-el a posar al cap com era el nostre costum, vàrem sentir clarament que aquell capell ja no vivia, perquè en efecte les seves ales de colom gris, com les ales d'un ocell mort, ja no reaccionaven, sinó que conservaven d'una manera freda el moviment que els havia donat la nostra mà en despenjar-lo del penjarrobes del vestuari nostrat, caient damunt del nostre front sense possibilitat de refer-les, perquè com dèiem era mort com tots els morts.

L'amor que li havíem posat després de tants anys, ens va fer arribar a la crueltat i l'egoisme cínic de no deixar-lo fruir del repòs de la mort i en lloc d'enterrar-lo o cremar-lo, que hauria estat el natural, i el que hauríem tingut de fer, si la passió no ens hagués fet perdre el coneixement, vàrem decidir fer-lo embalsamar, perquè la mateixa química que li havia donat la vida li fixés la mort en una forma consistent que li aguantés les ales com quan era viu, com el que fa embalsamar un ocell mort amb les ales esteses com si volés.

El capell gris embalsamat, que quan va tornar de la casa embalsamadora i el vàrem trobar penjat al nostre vestuari, de moment no el vàrem conèixer perquè ja no tenia res que veure amb el capell nostrat, com si el destí volgués que no havent pogut trobar un igual ni en la mateixa reproducció expressa del fabricant de Saragoça, acabés per no trobar un semblant ni en ell mateix, vàrem anar continuant portant-lo al cap embalsamat fins que podem dir que se'ns va materialment podrir, que va ésser quan renunciant-hi per sempre i per força, vàrem donar l'ordre que fos retirat del nostre vestuari, fent-nos nosaltres mateixos la promesa que ara fem tot el possible per complir, d'immortalitzar-lo en un article literari, perquè per aconseguir-ho, com els lectors nostrats veuen, no hi tenim de posar res inventat nostre, en qual cas la immortalitat no seria possible, sinó que no tenim de fer més que explicar tal com pinta, tot el que va passar, sense treure ni afegir-hi res, perquè el nostre capell gris no s'esborri mai més de les planes de la història ni de la memòria dels homes, embalsamant-lo per *in eternum*, amb la mateixa essència pura de la seva pròpia vida. FRANCESC PUJOLS

Despatx: Consell de Cent, 308. Caves: Llansà, 11

OINOS

Selectes vins del SINDICAT AGRÍCOLA DE VILARRODONA

Misteles, Vinebres, Garnatxes i tota classe de vins generosos

Servei a domicili Telèfon 19414

"La rel" - Poemes - S. Perarnau

«Oh nits! oh nits serenes! Llunyania d'es-
[tiu!
Oh l'horta de mon pare, estesa vora el riu!»

Aquell que ha estat capaç de fer aquest dístic, en tots sentits perfecte, com a música, plasticitat i lirisme, és indubtablement un veritable poeta.

Declarem això prèviament, perquè, en retreure els molts defectes de l'obra de Salvador Perarnau, ningú no hi pugui veure ni una ombra de menyspreu. Al contrari. Diguem de passada que poetes de molta més anomenada que ell no estan tampoc nets de moltes de les faltes que li podem retreure.

Sí; Salvador Perarnau, el «cas Salvador Perarnau» és un dels més curiosos de la nostra literatura. En agafar el seu llibre i fullejar-lo us adonareu de seguida de l'empenta del seu lirisme, més ardent que profund, i gairebé sempre desordenat. Diríeu que us trobeu davant d'uns borradors que arribaran a ésser poesies perfectes a força de retocs i supressions. Però els retocs ni les supressions no arriben.

També, si voleu llegir tot el volum de cap a cap, experimentareu aviat una fatiga: la causa és aquella falta de matís dintre de cada obra i d'una obra a l'altra.

De tot el volum els fragments més reeixits són aquells que el poeta retreu records d'infantesa.

«Feia un so com de rondalla,
cada vegada més dolç.
Que és bonica la troballa
d'un cascavell dins la pols!»

I alguna estrofa de paisatge líric:

«L'estiu és un amor ardent i clâ.
A la terra li eixampla la cintura
i duu, per fill, l'infantament del pa
i la fruita madura.»

En canvi, per ci per llà, una nota de mal gust:

«Ara voldria la copa del pi
per a fer un brindis a la naturalesa.»

Gairebé recordem aquells famosos de mossèn Cinto:

«Hi van les orenetes
en grandiós miting.»

Cal fer una remarca: les estrofes d'aquest poeta sempre són irregulars, diferents l'una de l'altra i els versos sovint coixos. Perarnau és un poeta deixat. No volguem fer una qualitat d'aquest defecte: som lluny de l'embadaliment i la paraula viva. Quan un hom escriu versos, o quan els versos tenen la gentilesa d'acudir a la testa d'un hom, val la pena que els tractem amb tota la cura que es mereixen i no els donem al públic esguerrats i malaltissos.

La poesia guanyadora de l'Englantina als Jocs Florals d'enguany pot ben dir-se que és la pitjor del recull: l'estil és una paròdia del Sagarra vigorós poeta (que no és pas el millor caire del senyorívol i delicat Josep Maria de Sagarra i de Castellarnau, creador d'aquella Angelina de les llàgrimes i d'Amaranta i Paulina i altres figures gracioses que no ens fan enyorar els sorruts hereus i rabadans que, en canvi, tothom imita, sense cap mena de talent). Heus-el aquí l'*Hereu de les Muntanyes*:

«És un pellanc de pedra cantellut,
bru com els pins i amb cor de roure,
duu a l'ànima l'esquerpa solitud
d'aquells pivets que el vent no pot remoure.»

Tot aquest retrat, aquest home de fusta, amb pell de pi, cor de roure i ànima de pinet no ens diu res. L'expressió de l'estrofa és recargolada i buida. — Oh Jocs Florals de Camprosa!, pensem instintivament.

I així, per aquest estil, s'està l'autor unes vint o vint-i-una estrofes dibuixant i esculpint una mena d'espantall. La hipèrbole arriba al grotesc. L'Hereu de les Muntanyes té «els braços llargs com dues serralades» i, naturalment, «duu per bastó un roure novell, que el trencà d'una sarpada». — Un roure novell ens sembla poc i deu fer l'efecte d'un escuradents en mans d'un home que té els braços com les serralades.

«el front li fa com dos tossals.»

Francament, això ja és vida privada.

* * *

«La finestra! Qui la pogués dir!
Ella guarda aquell món de ma infantesa.
I aquella llum d'ahir
encara dins mon ànima és encesa.»

Tanquem amb aquesta estrofa, balbucent, transparent i tendra, aquesta crítica que hem procurat fer sincera i justa, per bé que cordial.

Qui llegeixi Perarnau en trobarà moltes per l'estil; cloent el llibre podrà dir que no ha perdut el temps; l'obra d'aquest poeta sobretot té l'avantatge que, essent tan gruixuts els seus defectes, mai no es pasten amb les qualitats ni les embruten. La impuresa hi és ben destriada de la beutat pura.

ROSSEND LLATES

"Cambó", per Josep Pla

(VOLUM II)

Sembla, pel que fins ara es pot observar, que el segon volum del *Cambó* de Josep Pla no mourà l'enrenou que mogué, fa cosa d'un any, la publicació del primer volum. Aquest silenci, a penes trencat, fóra un símptoma tan greu com ho fou el caire, llastimós parlant en general, que prengué la polèmica de l'any passat.

Però com que les nostres aficions no ens porten a parlar del contingut doctrinal del llibre, d'una banda, i de l'altra, els homes de trenta anys, segons En Pla, no estem al corrent dels esforços que feren els nostres pares per donar un sentit a la nostra vida i, per major desgràcia, el llibre d'En Pla, que ens havia de fer el positiu servei de posar-nos al corrent, no ho ha fet prou, hem de deixar-ho córrer i mirar-nos el llibre sota un altre aspecte, el menys polític possible. El mirarem com miraríem un altre assaig qualsevulla.

El primer de què un s'adona, és de l'aire de llibre fet de pressa i corrents, enllestit per sortir del pas, *bâclé* i deixat de la mà de l'autor, que té aquest segon volum encara més que el primer, en el qual almenys una redacció més correcta dissimulava la composició desordenada.

Quin altre servei ens ha fet En Pla! Feia poques setmanes que havia parlat dels seus esforços a fi d'escriure en un estil clar, donant relleu i profunditat. Deixant de banda una certa propaganda en aquelles *Confessions literàries*, li havíem fet cor, havíem subscrit el gros de les seves afirmacions, lloat els efectes obtinguts amb les seves preocupacions estilístiques. I ara ens surt amb un llibre on, més que en cap altre, la claredat era necessàaria, i que és, de cap a peus, el llibre més mal escrit que hagi sortit de la ploma d'En Pla.

Ens fem càrrec de sobres de la feina que dóna una obra com hauria d'haver estat el *Cambó*, si es vol fer bé. L'autor trepitja un terreny gairebé verge, no compta amb treballs preparatoris que li facilitin la tasca, ha de remenar quantitats imponents de documents, ha de extreure molta de la informació que li cal d'una cosa tan espessa i mal manejable com les col·leccions dels diaris i periòdics, ha de parlar amb gran nombre de les persones que intervingueren, etcètera, i tot això, per orientat que vagi, no és feina que es faci en tres mesos ni en sis, molt més quan hom es posa completament net a una tasca així.

Precisament perquè ens fem càrrec de la feina que suposa, veiem la desproporció entre la que caldria haver fet i la que realment En Pla hi ha tingut. I, com que Barcelona és petit i tot se sap, no costa gens d'assabentar-se de les dificultats que ha saltat sense resoldre i de l'escassesa i unilateralitat de la informació de l'autor.

L'objecció que aquest ens farà serà la de repetir allò que deia en ésser-li retrets defectes del primer volum: que si s'ha de fer un llibre sòlidament documental, s'hi perden diners. La concepció econòmica de la història explica, doncs, però no justifica, aquest llibre.

Ben entès que en tractar-lo de llibre mal escrit ens referim a la seva estructura i al seu estil, a part del contingut. Podria ésser un magnífic teixit de sofismes ben travats, podria ésser un panegíric més exaltat, podria ésser una obra més parcial, i no li negaríem les qualitats que hi trobéssim.

Aquest segon volum del *Cambó* ens sembla d'una exposició fragmentària i desordenada, on no es valora ni es matisa prou afinadament, on la cronologia fa uns salts destarotadors i on les capacitats de síntesi de fets i doctrines que sovint cal reconèixer a En Pla, apareixen més aviat depenent d'un escamoteig de dades. Costa poc de fer síntesis deixant elements de banda.

I sobretot, si la prosa, i més en una obra expositiva, ha d'ésser una cosa lògica i en certa manera científica, no triaríem com a model aquest llibre, que detona per la redacció més deslligada, les repeticions balderes de paraules, la puntuació anàrquica i uns quants castellanismes i gallicismes intolerables o almenys innecessaris... i les errades a raig fet.

Tots, menys En Pla, sabem el que li va costar la publicació del primer volum del *Cambó*; és sensible que, a més a més, es faci malbé una posició per un llibre del qual, si se'n fa, com diu ell, una edició definitiva, poca cosa serà aprofitable. Un llibre que no afegeix res al seu renom de literat i d'assagista.

Ens en dolem moltíssim, sobretot els que li reconeixem les seves dots, li som molt amics i, quan ell és a Barcelona, solem sopar plegats bastant sovint.

JUST CABOT

"L'Om" periòdic de Manresa

Ha sortit el número cinc d'aquesta simpàtica publicació manresana, cada dia més àgil i periodística.

L'Om representa una nota de modernitat entre el periodisme, cada dia més puixant, de les comarques. La gràcia d'aquest periòdic està precisament en el seu localisme intelligent i ben enfocat. *L'Om* respon perfectament a les noves tendències del periodisme i el seu ideari mereix totes les nostres simpaties.

En resum, *L'Om* constitueix una performança del tot reeixida de la qual es poden sentir orgullosos els nostres amics Joan B. Claret, Ramon Martí, Vicents Prat, Anselm Conous, a l'esforç dels quals es deu l'aixecament d'aquesta bandera de joventut en la ciutat del Pla de Bages.

I EL TEATRE

Un Locarno dramàtic

Probablement a l'estranger ha estat abundantment propagada la celebració a Barcelona del Congrés de la Societat Universal del Teatre, més vulgarment coneguda per la S. U. T. El cert és que a la nostra ciutat són poques les persones que saben de què va i de què se les heu aquesta entitat internacional. Els diaris donen de tant en tant alguna nota escadussera, parlant de la celebració del Congrés o de la vingula de Tristan Bernard, que al capdavall no ha vingut, però fins a aquest moment històric en què ens hem determinat a envestir el tema, no hem vist enlloc una explicació clara i concisa de les finalitats i els origens d'aquesta associació. El que no ha fet el senyor Gual, procurarem fer-ho nosaltres...

La Societat Universal del Teatre és en certa manera un anex de l'Institut Internacional de Cooperació Intellectual de la Societat de Nacions, domiciliat a París, 2, Rue de Montpensier. L'associació internacional és integrada por una colla d'associacions nacionals que duen el nom d'Unions. Així, per exemple, la corresponent a França es titula «Union Française de la Société Universelle du Théâtre». A Barcelona, aleshores de la visita de Lenormand, vàrem ésser a

FERMIN GÉMIER, iniciador de la S. U. T.

dos dits de tenir una sucursal d'aquesta entitat, però dificultats fàcils de preveure varen desanimar els seus possibles organitzadors. A Berlín, en canvi, i a la majoria de capitals europees, la Societat té un nucli més o menys lluït...

L'ànima d'aquest organisme ha estat el cèlebre actor i director Fermí Gémier. És ell encara qui li dóna alè... Però no alterem l'orde natural de les coses. Diguem quin és l'objectiu d'aquesta associació, abans de parlar de les persones que hi exerceixen predomini. L'objectiu és el següent: «Crear i mantenir entre els autors, els compositors i els intèrprets, els tècnics de les arts i de les indústries de l'espectacle, lligams constants, espirituals i materials; encoratjar i fer conèixer les obres i les iniciatives pròpies a elevar o a mantenir el teatre sobre un plà d'art i d'ensenyament; treballar a la propagació del gust artístic en el públic; concórrer al millorament de les lleis i reglaments en vigor; facilitar els intercanvis internacionals d'obres i de companyies, etc.»

Això és el que canten els estatuts. De fet, sense girar-se d'esquena a aquests nobilíssims objectius, la Societat Universal del Teatre ha perseguit una finalitat política. Integrat o aglutinat per homes d'esquerra el grup dirigent de la S. U. T. ha provat de fer servir el teatre com mitjancer de la reconciliació del ex-belligerants... Ha estat sota els seus auspicis que la Comèdia Francesa ha actuat a Berlín i que a París durant un Congrés han actuat companyies holandeses, russes, alemanyes, angleses, romaneses, dinamarqueses... Què voleu? Una mena de Locarno dramàtic!

En els darrers anys, alguns dels amics més fervents de la S. U. T. francesa han experimentat una certa desilusió. Hom diu que aquests moviments de companyies, presidits i organitzats per la respectable entitat, no han resultat cap model de pulcritud administrativa... Algunes *troupes* invitades sembla que varen tornar a llur país amb les mans al cap... En fi, això sòn coses que es diuen, i coses que tal vegada ens priven de la presència d'alguns figures eminents del teatre francès, fent costat a la simpàtica de Tristan Bernard... Però no ens escau de preocupar-nos-en. Afers d'altri! De més a més, per una delicada paradoxa, el Congrés que s'està celebrant a Barcelona, no coincideix amb cap representació teatral. És un Congrés netament teòric. Els assistents discutiran tota mena de temes relatius a l'art i a la indústria del teatre, però no veuran una sola funció. De moment, un hom resta sorprés i fins contrariat. Però de seguida ve la reació i hom exclama: «Més val així!»

Realment no tenint com no tenim cap cosa excellent a ensenyar en matèria de presentació escènica — cap Max Reinhardt, cap Copeau, cap Piscator — val més que no ens emboliquem. El senyor Gual que, segons totes les aparences, exerceix un paper preponderant en l'organització d'aquest Congrés, ha tingut un moment de suprema discreció. Tot evitant d'ensenyar la immaduresa de les nostres institucions, ha esquivat el difícil problema de saber quines institucions són realment nostres...

L. T. B.

La tasca del director d'escena

Quan un autor té un èxit, tot i tothom contribueix a aguditzar la seva actualitat. Així, avui dia, és Elmer R. Rice, un dels noms que més vegades es veu aludit en les revistes especialitzades de teatre, sobretot les nordamericanes. L'interès vers la seva persona ha estat provocat per l'acceptació sorollosa que ha tingut a Nova York el seu recent melodrama *Escenes de carrer*. Autor de diverses obres teatrals, algunes traduïdes, Rice ha sobtat els espectadors neoiorkins amb una obra viva i plena d'emoció. S'ha valgut, per a això, del truc, no utilitzat encara gaire conscientment (la qual cosa li lleva, potser, la categoria de truc que presuposa la intenció), d'escamotejar a l'espectador, en tant que possible, l'acció de l'obra, el moviment directe dels actors, és a dir, que l'actuació important dels personatges s'esdevé fora de l'espai que està sota els ulls del públic. L'acció es fa passar a la cambra del costat, per exemple. I a l'espectador se li donen solament fragments d'accions que tenen per centre la principal, desenrotllada en el lloc per a ell invisible. És curiós de constatar com creix l'interès d'un auditori a mesura que, ben engrapat des del començ d'una obra, se li van posant dificultats a la percepció de l'acció i el pensament.

Un bon model d'aquest tipus són alguns primers actes de Pirandello: el de *Il piaccere de l'onestà*, per exemple. Quan més se'l vol apartar del lloc on traçudament l'autor ha d'haver sabut desvetllar l'interès, més anhelosament hi acut, més ingènuament es deixa vèncer. Una de les primeres obretes d'Eugène O'Neill (1), *Before Breakfast*, sembla que es fa suportable per virtut de l'ús d'aqueix truc. L'obra, que crítics intelligents judiquen d'una literatura no gaire reeixida, consta d'un sol acte i un sol personatge: una dona que va fent un monòleg, adreçat a una persona que és a la cambra del costat. L'atenció de l'auditori és aquí, vençuda pel mateix recurs. El públic voldria saber qui hi ha a dintre de la cambra i per a saber-ho, no té altre remei sinó seguir l'únic camí que l'autor li dóna: les paraules de la dona. Així que un públic descobreix que hi ha alguna cosa amagada en l'escena, la seva única preocupació és cercar-la i trobar-la. L'engany de l'autor ha d'ésser, precisament, saber pendre les regnes per a ésser ell qui l'acondueixi al lloc on es troba la cosa amagada.

En el cas d'*Escenes de carrer* d'Elmer Rice, sembla, segons confessió del mateix autor, que hauria volgut donar a la façana de la casa (única decoració dels tres actes que té l'obra) la valor de protagonista del melodrama. Aquesta revelació l'ha feta com a conseqüència de la importància que els crítics han reconegut al paper que fa el fons on es mouen els personatges. «Tant és així, diu Elmer Rice, que primerament la meva obra duia per títol *Paisatge amb figures*, títol que vaig abandonar per semblar-me que era un xic estrambòtic, i que només hauria tingut sentit per a aquells que saben apreciar la importància de la pintura.» Ell volia no sols que la façana, és a dir, la casa, dominés l'escena, sinó que donés una certa unitat dramàtica a les vides abandonades i deslligades que hi habitaven.

En escriure l'obra, allò que tenia present era la casa; tant arribà a contruir-la dintre seu, que n'hauria pogut donar les característiques més insignificants. En el text de la comèdia és descrita la façana amb luxe de detalls. I quan arribà l'hora de muntar l'obra va cercar per Nova York la «seva casa», que trobà sense gaire esforç. Jo Mielziner, el conegut escenificador, la hi reproduí com ell volia. En possessió, doncs, de la casa, coneixent els personatges com llur pare els devia conèixer, Rice es disposà a dirigir, per primera vegada en la seva vida, els assaigs de la seva obra. No havia de fer altra cosa sinó seguir el seu text. Aquí Rice aprèn coses noves.

Sembla que la tasca d'un director d'escena ha d'ésser només seguir dòcilment el text de l'autor, però dues raons fan que Rice no trobi això tan senzill: primer, perquè el director, sovint una persona intelligent, sovint amb idees i tot, però gairebé sempre una persona amb opinions, creu — i a vegades té raó — que la seva tasca personal s'ha de veure en algun lloc, perquè l'autor no li ha donat més que un projecte per a una representació teatral, la realització del qual exigeix un talent especial. Té esment que no sols la projecció escènica del material dramàtic requereix una tècnica i un coneixement de mitjans i maneres de fer, que un autor sovint desconeix, sinó també moltes vegades sap que allò que en un sentit acadèmic pot ésser un bon drama, pot no ésser, pràcticament, bon teatre. Com a conseqüència d'això el director molt més sovint del que sembla, idea damunt del diàleg de l'autor, una comèdia que difereix radicalment de l'esquema teatral de l'autor. Recorda una escena sentida durant un assaig: el director, davant de l'autor i els còmics, ordenava a aquests de produir-se en escena de ben distinta manera de com era anotat en el llibre, i en observar-li l'actor, el director respongué donant un copet a l'espatlla de l'autor i entre el somriure general, que ell no feia gran cas del que escrivien els autors i que mai calia fer-ne gaire.

Resumeix Rice: el director té raó; sap el que es diu perquè és un home de teatre, a vegades es tracta d'un vell actor o d'una persona que ha viscut tota la vida dintre l'escenari i sap com s'ha de fer perquè un efecte arribi dramatitzat al públic amb el màxim de relleu.

L'altra raó per a creure que un director d'escena no pot seguir al peu de la lletra el text de l'autor està en el fet que no és pas tan fàcil per a una persona de seguir i endinszar-se en el text escrit per una altra.

ELMER RICE

Així, per exemple, quan Rice lliurà la seva obra *Escenes de carrer* a diversos directors d'escena, no hi havia manera de fer veure a molts d'ells que la casa era un element cohesionador; altres no podien imaginar-se la casa després de la lectura del seu text; fins n'hi havia que li proposaven de fer passar l'obra a l'interior de la casa, la qual cosa, naturalment, desfigurava la idea bàsica de la comèdia, perquè li llevava el truc que hem explicat, com a observació nostra, en començar l'article, i que creiem un dels encerts que ha format l'èxit d'*Escenes de carrer*.

Rice, en explicar aquestes impressions, vol exposar el seu convenciment que molts directors, com molts actors o dramaturgs o pintors o doctors o homes de ciència o de negoci viuen massa en el món de llur pròpia creació, en una mena de microcosmos de determinació personal i de contingut propi. El director, per tant que es passa la vida al teatre, té el perill, quan ha de projectar la realitat, de projectar-la en termes de teatre, perquè, sovint és l'única realitat que coneix. Això no és una qualificació del teatre. Rice vol dir únicament que la completa absorció d'un home en una sola activitat, pot donar-li una tècnica impecable exteriorment, però el priva d'arrodonir la seva pròpia obra, completant-la amb l'experiència universal que dóna l'interès pels altres camps de l'activitat humana.

Ell mateix dirigí *Escenes de carrer* i afirmà que si algun mèrit hi ha és degut en gran part a que ell no és home de teatre en el sentit explicat del mot. Anar vers un treball, lliure de prejudicis pot ésser, i és, sovint, un benefici.

MILLAS - RAURELL

(1) Direm de passada a tots els articulistes que parlen d'aquest autor nordamericà descobrint-lo, que fa anys es va estrenar al teatre Romea una traducció meva d'*Anna Christie*, una de les seves obres més importants i, sens dubte, la més traduïda i que li ha valgut la gran popularitat universal que ara gaudeix.

Teatre selecte al Romea

Dijous passat tingué lloc al Teatre Romea la primera vetllada de les organitzades per l'Associació de Teatre Selecte. Es reposà *La dama de l'amor feréstec*, drama en tres actes de Joan Puig i Ferreter, i s'estrenaren *Poema de port*, tres moments, d'Ambrosi Carrión, i *Agonia*, un acte, de Prudenci Bertrana.

Enric Lluelles és el primer actor i director de la companyia. S'estrenaren cinc decoracions de l'escenògraf senyor Fernàndez.

Hi havia força públic, molt entusiasta, per cert.

* * *

En un dels prospectes que ha repartit l'Associació de Teatre Selecte hi ha un apartat que diu:

Què necessitem? L'ajut i la simpatia dels nostres intellectuals.

Permeteu que ens donem per alludits... i deixem-ho córrer.

CODORNIU

DEMANEU pertot el matamosques

RADIOL

El de millor perfum, el més econòmic i l'únic d'eficàcia

LABORATORI CREOTAL, Batista, 12 (S. M.). Telèfon 51822

Com conegui Tristan

Ara que es parla de si ve de si no ve Tristan Bernard a pendre el sol de Barcelona, serà oportú tal vegada d'evocar d'aquest artistàs de l'humor algunes coses pretèrites, però no passades. Si Tristan Bernard no ve a pendre part al Congrés Internacional del Teatre, aquest Congrés perdrà molt. Risca, pel cap baix, de perdre el temps.

Quina frisança la nostra per a veure a Tristan Bernard, no pas el Tristan Bernard de carn i ossos, sinó el de per riure, el Tristan Bernard en funcions d'honrat i actiu congressista. Deu fer partir de riure aquest home en una discussió seriosa. Com més seriosa la discussió, més *blagueur* deu semblar Tristan Bernard. El president el cridarà a l'ordre si els congressistes no es poden aguantar el riure:

— *Monsieur Bernard, je vous prie... ce sont des choses très sérieuses...*

— *Et, moi donc, monsieur le Président!...*

Perquè, en efecte, Tristan Bernard és un humorista de cara, més que seriosa, amoïnada o irritada.

Tristan Bernard ens deu venir, com de costum en casos d'empentes, en un compartiment de *dames seules*. Ara els expressos de Barcelona deuen sortir del Quai d'Orsay atapeïts de forasters que es daleixen per veure el Poble Espanyol. Només en el departament de *dames seules* es pot respirar amplament. I quan el revisor faci valer el Reglament de ferrocarrils contra aquest barbut viatger que usurpa un lloc que no li correspon, Tristan Bernard altra vegada allegarà:

— *Je suis la femme à barbe.*

Tristan Bernard, com se veu, en sap molt de viatjar. Té recursos per a donar i per a vendre. *J'en vends*, diu dels acudits. Jules Renard conta com i de quina manera un dia en regalà a Léon Blum. El cap dels socialistes, que és molt ric, es pagava el luxe de fer viatjar a tota despesa i pels països més diversos la seva pobra mare, qui havia perdut la vista: això era el que distreia més la pobra senyora en la seva desventura. Tristan Bernard deia, a propòsit d'un viatge de la senyora Blum per Itàlia: Tan fàcil com fóra de fer-la viatjar en el *chemin de fer de Ceinture* i de fer cridar a cada estació: Venècia! Florència!...

Tristan Bernard no es sentirà del tot estranger a Barcelona. Hi trobarà una antiga coneixença: el caricaturista Apa (Joan Sacs). Ens coneixem, encara que fugisserament, per mediació del vell Bernard, l'avi de l'autor del *Feu qui reprend mal*. Aquest vellet, tipus de rabí escardalenc, prim, polit, somrient, afable, era l'amo de la casa que vaig llogar al carrer Lamarck, una casa bonica, moderna, confortable, que el bon home acabava de fer construir i que en havent dinat cada dia anava a admirar, sota el parasol, sota el *jipi-japa*, dintre un vestidet de dril sempre net i mal planxat. Quan sabé que un dels seus estadants era humorista i caricaturista, volgué conèixer-lo, volgué coneixe'm, i fins volgué de totes passades fer-me conèixer del seu fill:

— El meu fill és un gran escriptor que té totes les portes obertes: us convé molt de conéixer-lo i us farà guanyar una fortuna.

Jo no hi veia de cap ull: gairebé m'emocionava tant de poder conéixer de prop el gran humorista com de poder introduir-me a casa dels millors editors. Però totes les illusions es tornaren aigua-poll.

El dia convingut vaig presentar-me a casa els Bernard, en un carrer silenciós i distingit, de cap als darrers del nou carrer Edouard VII, un carrer d'estil Lluís Felip. La casa era fosca, fresca i confortable; els mobles, més aviat vells que antics, polits per la molta endreça; eren també bons i vulgars. Arreu patina de vella família acomodada: res de luxe, res d'art, res de superflu.

Vaig ésser introduït en la sala de treball on el gran home dictava a una mecanògrafa exsangüe, trista i passada. La sala de treball era una sala i alcova. En l'alcova el llit, un llitàs amb una camisa d'home llençada al damunt: la camisa de Tristan Bernard. El gran humorista s'aixecà a rebre'm amb la seva cara de gran mal humor, cara com de nàufrag que s'aixeca, per força, de dormir. Anava sense camisa, ni samarreta, ni mitjons; es cobria només amb unes calces mal lligades, una americanota i una tofa de cabells de nàufrag.

L'home no estava per mi: de seguida me'n vaig adonar. Ell prou intentava d'ésser amable amb la seva carota de prunes agres, però no hi reeixia. El dictat a la mecanògrafa l'interessava més que res. Jo em volia retirar, m'excusava; ell em retenia, volia veure les caricatures que el seu pare m'havia recomanat de portar; àdhuc feia veure que s'interessava per aquest *jeune artiste espagnol* que el vell Bernard li havia adreçat.

— *Voyons, voyons. Vous faites des caricatures tauromachiques, n'est-ce pas?*

De tant en tant preguntava pel significat de les caricatures, com es traduïa al francès tal o tal altra llegenda posada al peu dels dibuixos. Una vegada no vaig poder traduir la llegenda perquè era intraduïble.

— *Ça ne fait rien* — deia sempre acomodatici el gran home —; *j'en vends.*

Per fi, vaig poder escabullir-me, tot excusant-me com si hagués comès una gran malesa, aterroritzat de la meva inoportunitat, mentre Tristan Bernard em repetia: *revenez souvent, j'ai été très content...* I ho deia sempre amb aquella cara de tres déus.

JOAN SACS

LA MUSICA

LA IMMORTALITAT - "PARSIFAL"

La immortalitat és una illusió; és fum com la vida carnal; l'home quan entra en la immortalitat comença de morir: les veus de les lloances pòstumes, els articles, els llibres que proclamen la seva fama i estudien les seves obres, són les paletades de terra que cauen sobre el seu sepulcre; són els vels de la mort que van embolcallant i obscurint la llum de les seves creacions. Van passant els anys i els segles i d'ell no queda més que un nom com una boira que es va esvaint; de les obres de l'home immortal no en perdura altra cosa que unes restes momificades, cendroses i seques, sense carn ni sang, sense color ni llum, sense vida ni esperança, restes que hom contempla sense goig ni ganes, que hom admira d'una manera forçada i freda, sense calor al cor, sense panteix al pit.

El temps és terriblement inflexible, i l'home lluita contra ell amb desesperada fúria. La immortalitat és l'únic ideal de l'home. Si ell no pot assolir la vida eterna corporal (aspiració universal), voldria eternitzar el seu esperit, les seves accions, els seus sentiments, per mitjà de les seves obres. Però també les obres les asseca el vent dels anys, i perden el gust; i l'home del dia no les desitja. Sols satisfà la seva set, sempre més gran, l'aigua viva d'avui; sols excita el seu desig, la imaginada novetat del demà. L'ahir és mort, i és ben difícil la resurrecció.

Hem vist i oït el *Parsifal* de Wagner, aquests darrers dies, al Liceu. Potser és la música més gran, més perfecta i més completa que s'ha produït fins avui. Però sigui per qüestió d'ambient poc favorable, sigui per manca d'emoció en la interpretació, el fet és que se'ns varen presentar, com uns fantasmes a través de l'execució teatral, els símptomes de mort i corrupció de les coses passades. Ni aquell encantament de Primavera, tan flairós de les pures i senzilles aromes boscanes dels nostres camps assolellats; ni la comèdia de gran aparat de la consagració; ni el desesper inexplicable i incomprensible del jove heroi pel bes de la bellíssima i misteriosa Kundry; ni la meravellosa orquestració, ni l'evident poder escènic, varen produir-nos l'efecte que anys abans ens havien fet sentir. Ço que ens va impressionar més, ara, va ésser la música simple i expressiva, que se sent després de la sortida de Kundry, i que ella canta al començament del *duo* amb Parsifal.

Si, doncs, l'home cerca la pervivència a tota costa, i és provat el fracàs de la immortalitat espiritual, és necessari buscar-la per l'altre costat. Doncs tractem d'establir la immortalitat de la vida corporal més positiva que l'altra. Ja és hora que tot el món se'n preocupi. És precís i peremptori actuar en aquest sentit, fent obra positiva.

S'ha d'organitzar una propaganda universal i intensa: s'han de celebrar mítings; constituir comitès que estudiïn els mitjans d'arribar a aquest fi tan transcendental i tan desitjat; s'han de formar comissions i acadèmies dels savis més grans de la terra, i s'ha de fer una protesta enèrgica contra l'envelliment i la mort.

Si l'home que té poder i que sembla que per ell no hi ha impossibles, no pot resoldre aquest problema que és el que més l'interessa, tant se val que no faci res més. Tot el demés no té importància.

JAUME PAHISSA

— Magnífic, magnífic, senyoreta... Per poder tocar així, de segur que heu hagut d'estudiar molts anys!...

La solterona. — No, no; us equivoqueu. Sóc una nena prodigi.

(*Das Illustrierte Blatt.*)

MOBILIARI D'ART

BUSQUETS

Decorador, mestre ebenista i tapisser. Objectes d'art i de fantasía per a obsequis. Sales d'Exposicions de Belles Arts.

Passeig de Gràcia, 36. Telèfon 16285

BARCELONA

OFICINA INTERNACIONAL DE PATENTS I MARQUES

Josep Torre de Mer Sanromà

Advocat

Balmes, 66 • Aragó, 225 • Telèfon 70873

CINEMA I DISCOS

EL VENT

Al ritme trepitant i allucinador de l'huracà, desfilen les primeres imatges d'aquest film remarcable, veritable epopeia del vent. Epopeia ombrívola i ruda com el primer preludi de *La Walkiria*. Cosina Betty penetra en el país del vent, on aquest fa sentir tota la seva puixança devastadora i el film ens mostrarà la lluita o més ben dit la resistència que Betty oposa a l'acció destructora d'aquesta força natural. V. Seastrom ha evocat tota la paorosa acció del vent flagellant les persones i les coses. És fugint

LILIAN GISH i LARS HANSON en «El Vent»

del vent que Betty es llença en braços d'un home, que no compendrà fins al final de la història.

Lilian Gish, que excelleix, ja que ho ha palesat ja mantes vegades, en aquests rols on la insignificància física de l'home es debat contra les forces naturals sordes i desencadenades, assoleix moments d'una vera i inenarrable intensitat dramàtica que arriba al paroxisme en les darreres escenes aquelles en què l'angoixa es confon amb la follia. Foll el vent, folla ella, folles les coses totes que tomballegen sota la mateixa commoció. Les nines del seus ulls destillen les coses més pregones del esperit. Malfieuvos del qui esguarda aquestes escenes amb els ulls cecs. Aquesta L. Gish és la mateixa que aquella que al final de *Les dues tempestes*, en el desesper màxim que pot conèixer la criatura humana, fuig sota la neu, el vent fa trampolejar, mentre una altra tempesta devasta el seu esperit. Després de tants anys com han transcorregut des de que Griffith creà aquella obra incomparable, ella resta encara excepcionalment superior, esplèndidament sola en el firmament d'Hollyvood.

La història és simple i humana; no seria res de nou a no ésser la presència en primer terme — decidint, causant els esdeveniments — del vent. V. Seastrom s'acredita d'una excepcional força creadora i d'un domini de la tècnica cinematogràfica mestrívol. Potser la psicologia és simplicíssima, poc acusada, inferior en aquest sentit a *La dona marcada*, però pel demés, per la interpretació de primer ordre, pel ritme i muntatge, per la qualitat de la fotografia, no li és al nostre entendre inferior. Cal admirar escenes d'una tan bella composició com la del ball, amb aquella Lilian deliciosament coqueta i d'una beutat diàfana i romàntica, amb tota aquella comparseria viva i de caràcter. I sobretot aquelles darreres escenes tan ben preses, tallades i muntades, emportades en un moviment agitat i panteixant. Betty cavant la fossa pel mort a desgrat del vent que li fereix rabiosament el rostre. Aquell vaivé de la sorra tapant i destapant el cadàver, el pànic d'ella debatent-se contra el qui l'estreny i que no és sinó el seu marit. Potser hauríem quedat més ben impressionats si V. Seastrom ens hagués estalviat la *pose* final, però bé calia acabar. Una franja de vida així hauria d'ésser aquest film sense preocupacions de començar, d'explicar i d'acabar.

Lars Hanson excellent i digne partenari de la seva companya, que és el millor elogi que podem dedicar-li.

El vent és un bon film. Una obra sincera d'un dels mestres més grans del cinema actual: el suec Víctor Seastrom.

J. PALAU

El diàleg és tan poc necessari en el cinema, com les paraules en les simfonies de Beethoven.

CHAPLIN.

Fontbernat

Sastre

Cucurulla, 2, 1er
BARCELONA

PANORAMA

No guapes, intel·ligents

La majoría de les dones, diu D. W. Griffith, creuen que les qualitats que importen més per triomfar en el cinema, són l'encís i la bellesa. Puc dir que s'equivoquen completament.

He demanat sempre a les dones personalitat, el que en podríem dir caràcter, preocupant-me poc d'aquell encís que es basa sols en la perfecció de les faccions. I les dones que jo he format són i seran les «vedettes» de sempre: Glòria Swanson, Lilian Gish, Mae Marsh, etc. Algunes d'elles és incontestable que no són precisament guapes.

A quantes noies que venen a trobar-me no tenint al seu haver més que la bellesa física, no tinc més remei que desenganyar-les.

Noies modernes

Cada temporada, al mateix temps que coneixem algunes decepcions, tenim la satisfacció de fer alguna descoberta. És una emoció peculiar al cinema, que és el terreny de l'imprevisible, de la sorpresa. A la llista de grans valors, aquest any hem pogut incorporar-hi el nom de von Stenberg, que ha estat com una compensació a les desilusions que en el curs de l'any hem conegut. Podrem la pròxima temporada incorporar a aquella llista alludida, el nom d'Harry Beaumont? Aquest director és autor de dos films: *Pegasos moderns* i *Noies medernes*, que han tingut a París un èxit excepcional. Pel que es veu és un home extraordinàriament *modern* que ha volgut plasmar dos motius de la vida moderna, encara que ben distints un de l'altre. *Pegasos moderns* és el millor que s'ha fet sobre aviació, diuen els crítics parisencs. Quant a l'altre, és una visió dels costums novells de la joventut femenina a l'Amèrica.

Es una obra que interessa no sols als qui estimen el cinema pel cinema, sinó àdhuc al moralista i el sociòleg, car presenta amb gran veracitat un fet incontestable que es va desenvolupar en la societat actual i les conseqüències del qual es fan difícil de preveure. Ja en parlarem quan el film si-

DOROTHY SEBASTIAN

gui aquí presentat, ja que tot el que ara en diem és per referències que concorden en afirmar que es tracta d'un film remarcable per bé que desigual.

Dorothy Sebastian i Joan Crawford hi tenen dos dels rols preponderants. Donem en aquesta columna un retrat de la primera tal com la veurem en aquest film d'H. Beaumont.

No cal dir com Joan Crawford és indicada per papers d'aquesta índole. Recordem ara el film on la vàrem conèixer i apendre a admirar el seu talent: *Dansarines amb taxímetre*, on justament es tractava d'una pel·lícula d'ambient anàleg al de la pel·lícula el títol de la qual encapçala aquestes ratlles.

«L'Estudiant de Praga»

Finalment aquest film ha estat estrenat a Barcelona. A París fou un negoci la seva explotació per una sala especialitzada. Creiem que a Barcelona serà un fracàs. El cinema Femina,fent honor al seu nom, dedica els seus programes a les noies del passeig de Gràcia, volem dir aquelles de què parlava En Carner en un humorada poètica, que són allí els migdies de les festes i que ara llegeixen Elinor Glyn. *De cap al matrimoni, Els vals de l'amor, Jugant a Vampiressa*, etcètera, heus ací la menja habitual que serveix a la seva clientela el cinema alludit.

L'estudiant de Praga és una obra forta i trista, lírica i dolorosament romàntica que no tindrà a la nostra ciutat, ben segur, la més mínima ressonància. Ve tard, per altra part, i els refinats en coses de cinema no deixaran de trobar-hi mantes imperfeccions que en disminueixen el seu preu. Conrad Veidt resta, per damunt de tot, esplèndid en la seva tasca.

M. M.

Banyeres Cardona. Vergara, 1

Estudi crític del procés de producció cinematogràfic

La tècnica

Quan el gros públic avorrit ja de l'anecdotari íntim dels «estels» cinematogràfics desvià la seva atenció de les famoses corbates de Menjou, dels divorcis de Charlot i de les *toilettes* de la Ralston que tan ben administrat li servien els departaments de publicitat, nasqué en el públic un interès per conèixer els secrets de la cinematografia.

«I el món marxa»

Es pot dir que aleshores nasqué la paraula tècnica que tant es prodiga en les butaques del cinema i en les columnes més o menys cinematogràfiques dels nostres diaris. En el fons no és això sinó el desig pueril que tenen els nens de rompre la joguina amb què s'esplaien per a saber el què té a dins.

Quan un film ha estat concebut i realitzat sense trucs fotogràfics ja és sabut com el públic diu tot seguit i amb aire de suficiència: Aquesta pel·lícula no té tècnica.

Sembla, doncs, que no hi hagi pel·lícula de vertader valor sense fotografies superpostes, deformacions d'angle, cambra mòbil i clarobscurs terrorífics. En tot això cal veure-hi la influència de l'art modern que sembla més enderiat d'ésser modern, que d'ésser artístic, oblidant que el modern d'avui serà el vell de demà i que sols l'art és de tots els temps.

Personalment veiem molt plausible aquesta moda i admetem, encara que ens avorreixi un xic, l'inevitable parc d'atraccions, les locomotores o rotatives en marxa i els primers plans expressionistes de mans, de botelles o de copes, que necessàriament apareixen en totes les pel·lícules modernes.

Mai se'ns ha ocorregut de protestar contra una moda determinada perquè coneixem allò que En Soldevi'a anomena moltonisme que al fi i al cap és el motor propulsor de totes les modes. Si resignats hem vist passar dels pantalons Charlot als pantalons *xanxullo* i del saló de l'evolucionista a l'antiart d'En Dalí, no anem ara a protestar de la moda que impera en cinematografia.

Això sí, volem fer constar que no es tracta d'una tècnica, sinó simplement d'una moda.

La tècnica cinematogràfica resideix en la coordinació i continuïtat, en l'harmonia, en l'expressió, en la plàstica, en la fotografia i finalment, en el retolat o en el que seria encara millor, en el no retolat. Els que s'obliden d'un sol d'aquests valors essencials o del que d'ells se'n desprenen, s'exposen molt al fracàs.

La producció que més s'atén a aquests valors és l'americana. La que menys, la nacional. Sentim el dir-ho, però no ceneixem una producció pitjor que la nostra.

En una pel·lícula i en la seva tècnica existeixen més problemes dels que el públic suposa. Els directors que coneixen el seu deure fan el millor possible els seus films. Si la moda els exigeix originalitat, la serveixen, sense descuidar per això la mecànica general de la pel·lícula. D'aquí uns quants anys la moda actual haurà passat i sols quedaran en la memòria de la gent les bones realitzacions, tinguin o no tinguin llums polaritzades, angles singulars, desfocaments, superposicions, moviments de cambra i tots els recursos, en fi, de la moderna tècnica.

Recordem l'obra formidable de Chaplin, realitzada sense audàcies fotogràfiques i no per això menys considerable. Que vinguin els cineastes a dir-nos si hi ha o no hi ha tècnica en aquelles pel·lícules.

Creiem haver consignat les bases essencials de la vertadera tècnica cinematogràfica; totes elles tenen un denominador comú: el sentit artístic.

Però a més tenen paral·lelament un valor experimental, més especialment tècnic.

Donem un exemple. Un artista no expert en la màxima cinegràfica, vol traslladar a la pantalla una vista. Per la seva retina existeix una harmonia de colors en el que veu, harmonia que no existeix per l'objectiu cinematogràfic.

Això és el que se'n diu fotogènia, i no es redueix com la gent suposa a l'aptitud fotogràfica dels actors, sinó inclús a la dels objectes i colors. En la fotografia és sabut que hom obté tons francament negres dels rojos, i ultrablancs dels blaus. Una gama de colors a l'ésser traduïda a la fotografia varia en la intensitat de la seva escala cromàtica.

Això és un fenomen vulgar en la tècnica pròpiament dita, però que obliga al director a preparar l'escena emprant determinats colors i a maquillar als actors de la manera més absurda, almenys a primera vista.

Sàpiguen els que s'atribueixen, per dret diví, aptituds de director, que el camp del cinema està ple de petites emboscades vençudes sols a força d'experiència i que es consolin pensant en els milions de quilòmetres de pel·lícula verge que la indústria mundial ha necessitat embrutar per a crear pel·lícules passablement artístiques.

Quant als famosos moviments de cambra que tant entusiasmen als nostres crítics, deuen ésser administrats amb un sentit lògic i estètic.

Quan aquests moviments substitueixen bé a la mobilitat de la nostra retina i són necessaris deuen utilitzar-se. Si són il·lògics i innecessaris deuen condemnar-se.

En *Varieté*, pel·lícula tipus, la màquina segueix a Jannings quan aquest arrossega a Lya de Putti, defallida, penjant de les seves espatlles. L'escena és d'un dramatisme colpidor. Si la màquina estigués immòbil, el grup perdria massa ràpidament intensitat. En el cas present, la retina ha seguit els personatges i la màquina la substitueix amb propietat.

Al contrari, en *I el món marxa*, a l'ascendir el nen per l'escala per informar-se de la desgràcia ocorreguda al seu pare, la màquina està fixa. El nen avança moventse dins un marc de meravellosa austeritat. Puja a pleret fins assolir el màximum d'interès i alcançar així el més pur dramatisme.

Doncs bé, invertir els temes, fixar la màquina en *Varieté* i fer que el nen seguís la màquina en moviment en *I el món marxa*, hauria estat estropellar dos dels més grans quadros de l'art cinematogràfic, i el que és pitjor, hom hauria realitzat dues escenes absurdes.

El moure la màquina sistemàticament és ficar-se en un laberint sense sortida, el superposar fotografies per desconcertar-nos no condueix sinó a fatigar els nostres pobres sentits massa castigats ja pel maquinisme, pel tràfec dels passeigs i pel perill que ens aixafi aquella bella conducció interior de vuit cilindres, que ens hem quedat mirant en mig del carrer.

APOL M. FERRY

Ja ho sabeu...

— que Florence Vidor pensa deixar el cinema?

— que *El primer amor*, dirigit per Paul Fejos, ha merescut les lloances unànimes de la crítica italiana?

— que King Vidor ha acabat el seu film: *Hallelulia*?

— que la casa M. G. M. es disposa a fer una versió cinematogràfica de *La casa de la Troya*?

— que X. Cugat s'ocuparà activament dels sons a incorporar en els films d'una important empresa americana que es dedicarà a la filmació en castellà de pel·lícules parlades?

— que J. Feyder, l'illustre cineasta francès s'ha convertit al cinema parlat?

DISCOS

Amb Mozart es dóna un cas gairebé únic a la història de la música. Són pocs els actors que havent escrit per a les distintes formes de l'art musical, han pogut assolir una perfecció en totes les que han cultivat. Es molt difícil que en un mateix autor es manifesti simultàniamente una facilitat portada a la perfecció per al teatre i per a la simfonia. Al catàleg d'aquest mes de la Companyia del Gramòfon es troben fragments ben escaients de l'òpera *Don Juan* i al mateix temps la simfonia en sol menor.

Hom estranya que s'hagi trigat tant a portar aquesta obra al disc, ja que la seva popularitat ho exigia més aviat. En el primer temps de l'obra, Mozart no recorre a aquells preludis amb què gairebé sempre fa començar les seves obres, entra de ple en aquella melodia suau que exigeix de l'executant una certa facilitat de modulació, que en aqueix cas no reconeixem a l'Orquestra del Covent Garden dirigida ara pel mestre M. Sargent. Però el tercer temps és dit amb tota l'expressió per a copsar el seu ritme. De l'enregistrament són preferibles els dos últims temps; els primers hom els troba de poca sonoritat.

En interpretar la música teatral de Mozart cal no deixar-se portar massa per l'acció; la música de Mozart és prou intensa i alhora expressiva perquè l'intèrpret hagi d'accentuar la seva tasca. Per això es requereix als que canten les melodies de Mozart una veu suau i dolça com elles mateixes. Els mateixos recitats arriben a una fidelitat d'expressió gairebè literal i amb un verbalisme que pocs autors han assolit. La senyora Schumann té totes les qualitats per a cantar aquestes obres. En els fragments de *Don Juan* i d'*Alleluia* es remarca l'estil d'aquesta artista.

La senyora Wanda Landowska ha fet del cultiu del clavicèmbal i de la música antiga un veritable apostolat. Conegudes són les seves interpretacions de Mozart i els setcentistes francesos i italians. Ara ha interpretat el conegut minuet del *Don Juan*, que és doblat per *Le Tambourin*, de Rameau, i *Le Coucou*, rondó de Danquin, i el seu enregistrament en disc ens ha permès apreciar la fidelitat amb què es reprodueixen els sons d'aquell vell instrument. Un dels avantatges del disc és el d'haver pogut situar la música «de camera» al seu lloc i fer sovintejar les seves audicions i la dels instruments que no poden fer-se remarcar en una sala de concerts.

J. G.

* * *

Simfonia en sol menor (Mozart), per l'Orquestra Royal Opera del Covent Garden, de Londres. (*Gramòfon, AF,* 249 - 250 - 251.)

Don Juan (Mozart), Le Tambourin (Rameau), Le Coucou (Danquin), interpretat al clavicèmbal per Wanda Landowka. (*Gramòfon, DA.* 977.)

Alleluia (Mozart), Don Giovanni (Mozart), cantat per Elisabeth Schumann (*Gramòfon, AA.* 148.)

— Poca-vergonya! Aquestes són hores de tornar a casa?

— No cridis, dona. Es que m'he llevat perquè em pensava que havien entrat lladres.

(The Humorist.)

BRASSALETS FANTASIA
BROCHES NOVETAT
J. ROCA
JOIER
RAMBLA DEL CENTRE 33
PASSATGE BACARDÍ 2

Feu fer els vostres gravats en la
UNIÓ DE FOTOGRAVADORS
CORTS, 481 : Telèfon 33421

DE LES ARTS

L'Exposició de la Sala Parés

En la història de la nostra producció artística, l'exposició que actualment es celebra a la Sala Parés constitueix una de les fites més remarcables. En qualsevol altre país de preparació estètica més afinada, aquesta exhibició, hauria assolit una expectació adequada; però aquí, això, potser és demanar massa. Una bona part del nostre públic que visita galeries d'art, ho fa per acabar de passar qualsevol estona sobrera sense encaparrar-s'hi gaire.

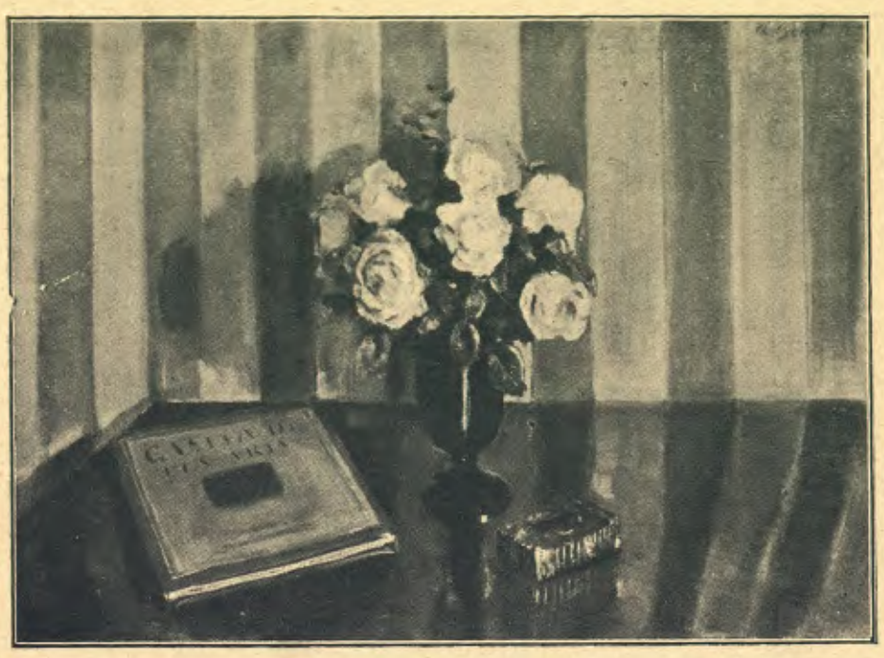

RAFAEL BENET. — Natura morta.

Val a dir, però, que la cosa va millorant de mica en mica, amb tot i que el guany és molt més important en la divulgació que en l'educació. Molta gent amb intencions refinades ja s'ha adonat que calia substituir les estampes litogràfiques i els quadros de signatura anònima per altres de firma més o menys coneguda (i moltes vegades amb el nom ja en tenen prou) però això no és suficient.

Hem d'arribar a la vertadera valoració de la nostra producció artística situant les jerarquies en cada lloc corresponent

Aquestes jerarquies pictòriques es poden classificar en els tres estats successius de tota activitat humana: passat, present i futur, o —d'una manera *florejada*—, fruit, flor i poncatelli. Han donat el seu fruit, pintors com ara Ravey, Russinyol, Casas, Mir, Anglada, i d'at depèn que la fruita es conservi fresca o es podreixi. Malauradament en alguna fruita d'aquestes hem vist proves evidents i persistents de corcadura.

Seguint el nostre *poètic* simbolisme, escolliré el pintor Salvador Dalí com una mostra d'ufanosa poncella del nostre exuberant jardí pictòric. Altres poncelles podria també citar, però aquesta m'interessa perquè em sembla que la branca és un empèlt i encara que en conegui la família del vegetal, en aquests casos, sempre hi ha sorpreses. Amb tot, estic convençut que la poncella Dalí, d'una manera o altra, aviat s'obrirà, i aleshores veurem la color dels pètals, la seva olor, etc...

Els pintors que exposen actualment a can Parés ja han florit i d'una manera admirable; a ells pertany, doncs, conservar la ufanor i estructurar el fruit que en alguna personalitat ja comença.

Senyors colleccionistes! Si volen fer un bon pom de flors, vagin a casa el jardiner del carrer de Petritxol: allí trobaran esplèndids exemplars per a alegrar les parets de les seves sales. Aquest jardiner, —tothom ho sap— és En Joan Anton Maragall, al qual desitgem un seguit de bones anyades i li demanem noves adquisicions d'altres espècies valuoses que donen goig d'admirar en el variat clos del nostre jardí pictòric.

* * *

Seguint l'ordre alfabètic del catàleg d'aquesta exposició començaré per

RAFAEL BENET

Aquest pintor és un dels més inquiets que tenim. No es tracta aqui d'aquella INQUIETUD amb majúscules completament externa i motivada per l'arribisme d'espaterrar; sinó de la constant recerca de les possibles facetes del seu temperament per a assolir el totalisme de la seva personalitat. La seva posició no és gaire còmoda, però la lluita es més noble.

La *Natura morta* és la millor tela exhibida de Benet. El fragment de les flors és admirable, i en els reflexes de la taula hi ha les qualitats de bona pintura que sols el coneixement intuitiu de l'ofici pot explicar.

La platja és un altre caire reeixit de la visió de Benet, com també *Pomes i Onefors*. De la primera cal remarcar una elegant composició i una gama afinada; de la segona, una certa afinitat amb la pintura anglesa.

Una mostra evident de refinat colorista ens ha donat, aquest pintor, amb les *Teulades*. Em sembla, però, que aquesta tela guanyaria, si en alguns fragments de les teulades hagués mitigat els tons vius.

FRANCESC DOMINGO

Heus ací un altre artista inquiet de grans qualitats. Del cezannisme estructural a un franciscanisme primitiu i d'aquí a un sensualisme còsmic de la matèria: d'un sentit gairebé astral.

Però, faci el que faci i per sobre de tot, en les teles de Francesc Domingo sempre hi haurà les excelències d'un refinat temperament essencialment pintor.

De les quatre figures exposades, prefereixo la n.º 7, en la qual la darrera modalitat de la visió de Domingo assoleix qualitats meravelloses. Pintura, més aviat, pastada amb els dits que amb els pinzells, de tonalitats sòrdides, amb un punt de corrupció lluminosa i un sensualisme gairebé mòrbid de la matèria associat amb un misticisme esotèric.

JOAN SERRA. — Figura.

ALFRED SISQUELLA. — Natura morta.

MANUEL HUMBERT

Les qualitats emotives, tot temps reconegudes, en aquest artista de la sensibilitat continguda persisteixen en les seves obres exhibides de les quals, prefereixo *Composició*.

L'encant d'aquesta tela, està —ultra el preconcebut monocronisme— en l'arabesc de la composició. *Natura morta* és, també, un bon resultat de matisacions reeixides. L'*Aquarella* presentada conté les excelències habituals en aquesta activitat pictòrica d'Humbert, de la qual guardem tants bons records.

IGNASI MALLOL

De les tres obres presentades per aquest pintor la del port de Barcelona és una agradable sorpresa i la més important. Mallol és justament reconegut com l'artífex de les delicadeses sensibles. A vegades, però, el seu refinament el portava a un preconcebut monocromisme perillós, el qual si bé és veritat pot orientar-se vers la ruta Corot, també és possible desviar-se cap a un decorativisme poc consistent. Aquest perill que en comptats fragments d'anteriors obres de Mallol començava apuntar, sembla deslliurar-se'n en la tela esmentada. Hi ha una fuga intelligent en aquest Port que li dóna una nova visió constructiva conjuntamennt amb una notable ampliació de la paleta.

JOSEP MOMPOU

Quan aquest pintor celebrà fa poc temps, la seva exposició comentàrem, en aquesta pàgina, la bona qualitat de la seva pintura. Com que gairebé les obres que exposa Mompou ja són conegudes insistiré sols en la meva adhesió entusiasta per l'obra d'aquest intelligent artista.

En *Natura morta* recorda les admirables *Anèmones* de l'exposició anterior: semblants *rapport* de la color, però menys reeixit en l'explicació de la imatge reflexada pel mirall.

JOAN SERRA

Es una d'aquelles flors esmentades que donarà un fruit molt suculent. Davant de les pintures de Joan Serra, el crític alemany Theodor Daubler les elogià tot dient; —Ja me'n recordaré prou que teniu dos admirables Serra: l'antic i el modern.

Nosaltres també creiem amb les grans dots d'aquest artista, però, si em demanés un consell li diria que vigili l'accidentació, particularment en els primers termes dels paisatges.

Figura és un nu resolt amb gran fermesa, *Paisatge*, una riquesa cromàtica intelligentment estructurada i *Perdius*, una mostra reeixida de l'estricte i rar ofici de saber pintar.

ALFRED SISQUELLA

El seu *Cap de noi* el considero una de les obres capitals de la producció pictòrica actual a Catalunya.

Les altres teles exhibides porten dignament la signatura de Sisquella. I això, em sembla, és el millor elogi.

FRANCESC VAYREDA

El paisatge n.º 31 és el que presenta amb major intensitat les reconegudes qualitats de l'enyorat pintor Francesc Vayreda, que hem perdut en el moment culminant de la seva actuació.

ERNEST MARAGALL

Per les escultures de la present exposició es pot afirmar un avenç notable. Aquell primitiu contorsionisme s'ha serenat. L'expressió de la forma és més precisa i de tendències més realistes. El guany, sobretot, està en la plasmació de les cares i en el lligament de les cames i braços. L'escultura més encertada: la n.º 32 del catàleg. En la figura completa cal remarcar la part superior i la cama dreta, però, en canvi, el braç esquerre és menys feliç.

Recomano als meus possibles lectors no es deixin perdre aquesta notable exposició de la Sala Parés.

MARIUS GIFREDA

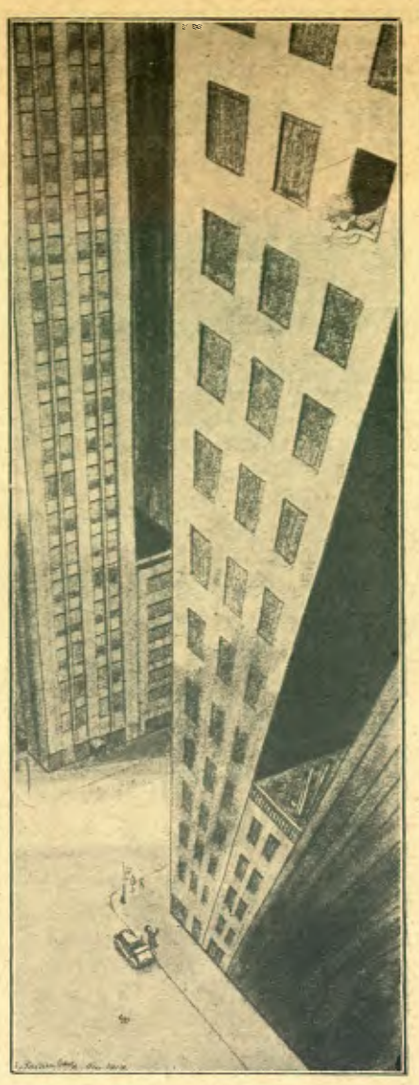

EL FESTEIG A NOVA YORK

Ella. — Escolta!... Avui l'ascensor no funciona...!

(*Kölnische Illustrierte Zeitung.*)

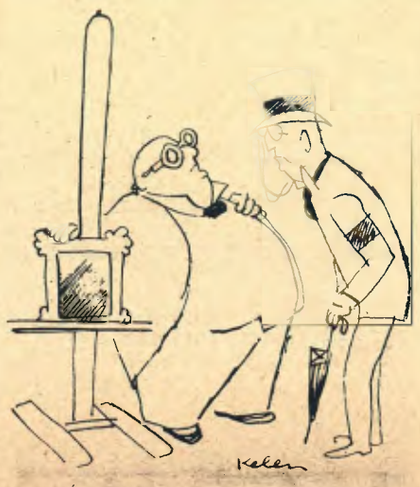

El colleccionista. — La meva germana ha mort sobtadament.

— Caram! I doncs, què tenia?

— Dos Renoir i un Corot.

(*Kölnische Illustrierte Zeitung.*)

El turista. — Ah! us dieu Bonaparte. Ja teniu un nom ben conegut.

El pastor. — És clar, fa ben bé cinquanta anys que faig de pastor en aquest país.

— Des d'ara l'augmentem deu duros cada mes.

— M'ho podria notificar per escrit?

— Per què?

— Perquè la dona es pensarà que m'han augmentat de quinze i que li faig «moros».

(*Passing Show.*)

El captaire. — Podríeu donar-me alguna cosa per menjar?

La dama. — Espereu-vos un moment, que vindrà el meu marit.

El captaire. — Oh no! gràcies. No sóc cap caníbal.

(*Kölnische Illustrierte Zeitung.*)

En sortir de vacances, sigui a la platja o al camp, no deixi d'emportar-se un aparell

PARACELSUS

que li assegura l'alegria per tota la temporada

El disc de la raça

Exposició Internacional de Barcelona

Oberta fins a les dues de la matinada

Cada dia, fins a les nou de la nit, el públic podrà visitar les instal·lacions industrials dels Palaus de Comunicacions i Transports, Electricitat i Força Motriu, Art Modern, Alfons XIII, Reina Victòria Eugènia, Vestit Agricultura i Alimentació.

La secció de l'Art Antic del **PALAU NACIONAL** estarà oberta igualment al públic cada dia, de deu a una del matí i de quatre a set de la tarda, sempre que no hi tingui lloc cap festival.

Gran Parc d'Atraccions

Roserar - Miramar - Poble Espanyol

Poble Oriental

Suggestiva atracció que dóna la sensació d'un veritable viatge a través dels països d'Orient

SECCIÓ JAPONESA AL PALAU ALFONS XIII
VENDA D'ARTICLES JAPONESOS

Gran certamen caní internacional a la plaça de la Font Màgica

Cada dia concerts al recinte de l'Exposició per bandes civils i militars

Societat Espanyola de Carburs Metàl·lics

Correus: Apartat 190 — Mallorca, 234 — Telèfon 73013
Teleg.: "CARBUROS" — BARCELONA

CARBUR DE CALCI, Fàbriques a Berga (Barcelona) i Corcubion (Corunya) :: OXIGEN 99 % DE PURESA, Fàbriques a Barcelona i València :: ACETILEN DISOLT, Fàbriques a Barcelona, Madrid i València :: FERRO MANGANESI i FERRO-SILICI :: SOCARRIMAT i SECAT de fils i pesses seda, cotó i altres teixits :: CALEFACCIO INDUSTRIAL de laboratoris i domèstica :: GENERADORS, BUFADORS, MANOMETRES materials d'aportació per la SOLDADURA AUTÓGENA

Pressupostos, estudis, consultes i assaigs, gratis

Demaneu

"BABY-LAX"

El millor

Laxant-Purgant

EL RETORN DEL CENTAURE PRODIG
— Encara aneu així? No teniu cap idea del que la moda ha pogut canviar.
(*Ric et Rac.*)

— Si tingués algú per gratar-me l'esquena...
(*Life.*)

RAMON BES & C.A

Maquinària, Tipus, Filetatge de bronze, Tintes y utillatge per les Arts Gràfiques

Carrer Agullers, 1, i Via Laietana, 4
Telèfon 15524 - Apartat 896
Direcció telegràfica: DANIBES
BARCELONA

Altes, baixes i traspassos de contribució

Totes les diligències i conflictes amb Hisenda Diputació i Ajuntaments

AFISA

Director

CARLES OSSORIO

Laietana, 18, pral., B

AIGUA DE ROCALLAURA

La deu més rica del món

Si vosté pateix d'**Albuminúria, Litiàsis úrica (mal de pedra), Bronquitis parenquimatoses, Nefritis crònica,** es curarà radicalment amb

AIGUA DE ROCALLAURA

S'expèn amb ampolles de litre i de mig litre i en garrafons de vuit litres

Distribuidors generals

FORTUNY, S. A.

CARRER HOSPITAL, 32, y SALMERÓN, 133

SUBSCRIVIU-VOS A LA

GASETA DE LES ARTS

DIRECTOR: Màrius Gifreda
ART ANTIC: Joaquim Folch i Torres
ART MODERN: Rafael Benet

ABONAMENT
Un any: Barcelona, **17** ptes. — Península, **18** ptes.
Un trimestre: Barcelona, **6** ptes. — Península, **6'50** ptes.

Redacció i Administració: VIA LAYETANA, 37 - BARCELONA

Anuncieu a MIRADOR

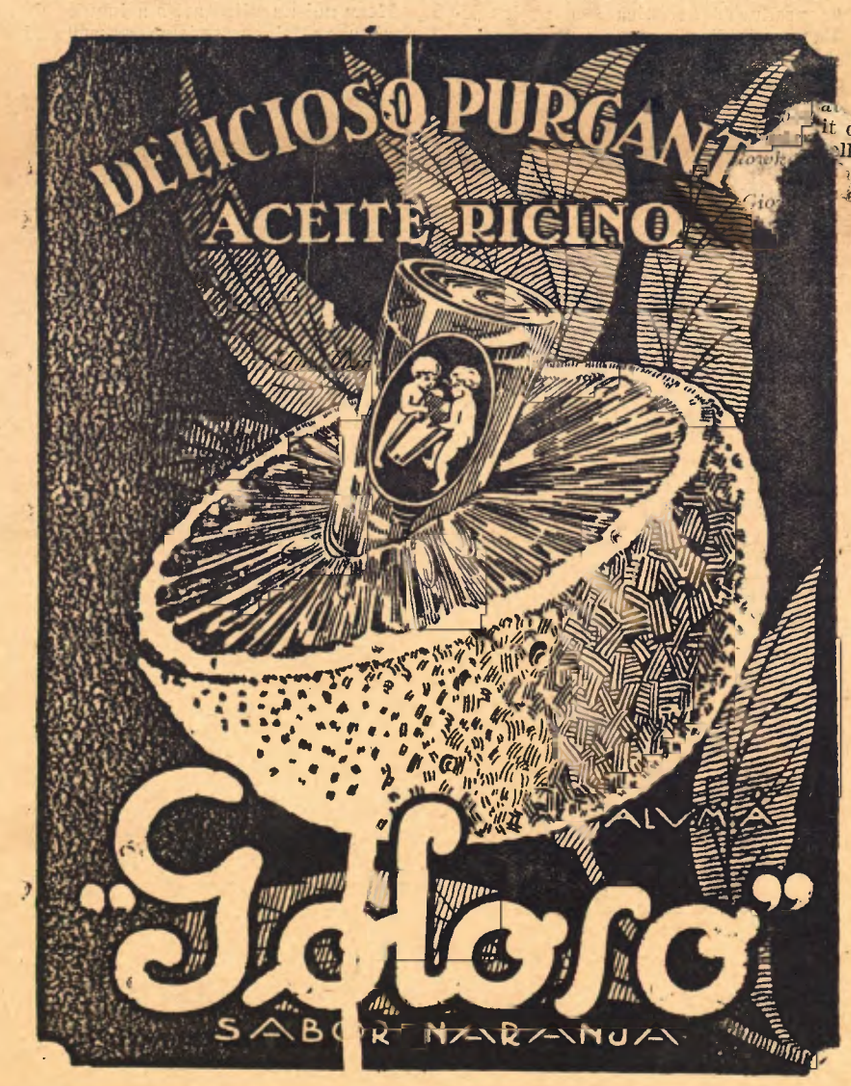

Subscriviu-vos a **MIRADOR**

SETMANARI CATALÀ

Pelai, 62. - BARCELONA

BUTLLETÍ DE SUBSCRIPCIÓ

En .....
que viu a .....
carrer ..... *n.º* ..... *se subscriu a* **MIRADOR**
pel preu fixat de **2'50** ptes. *trimestre.*
..... *de* ..... *de 19*.....

Signatura

IMP. LA NEOTIPIA
RBLA CATALUNYA, 116 - BARCELONA